

Temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj

Pavić, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:383299>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Teološko-katehetski odjel

Diplomski sveučilišni teološko-katehetski studij (dvopredmetni)

Iva Pavić

**Temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja u
Republici Hrvatskoj**

Diplomski rad

Zadar, 2021.

Sveučilište u Zadru

Teološko-katehetski odjel

Diplomski sveučilišni teološko-katehetski studij (dvopredmetni)

Temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj

Diplomski rad

Student/ica:

Iva Pavić

Mentor/ica:

doc. dr. sc. Marijana Mohorić

Zadar, 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Iva Pavić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 31. ožujka 2021.

SADRŽAJ

UVOD	1
PRVI DIO: TEMELJNA FORMACIJA KATOLIČKIH VJEROUČITELJA	4
1. Temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja nekad i danas.....	4
1.1. Temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja (1991. – 2021.).....	4
1.1.1. Nastojanja oko formacije vjeroučitelja u „prijelaznom razdoblju“ (1991. – 1997.)	4
1.1.2. Progresivno usustavljanje formativne prakse.....	6
1.2. Prikaz fakulteta koji formiraju katoličke vjeroučitelje.....	7
1.2.1. Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu	7
1.2.2. Teologija u Rijeci	8
1.2.3. Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu.....	9
1.2.4. Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu	10
1.2.5. Teološko-katehetski odjel Sveučilišta u Zadru	11
2. Aktualni studiji za formaciju katoličkih vjeroučitelja.....	13
2.1. Opis studija.....	13
2.1.1. Studiji Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu	13
2.1.1.1. Filozofsko-teološki studij	13
2.1.1.2. Preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti	14
2.1.1.3. Diplomski studij Teološko-religijskih znanosti	14
2.1.2. Teologija u Rijeci	15
2.1.3. Studiji Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.....	15
2.1.3.1. Filozofsko-teološki studij	16
2.1.3.2. Preddiplomski Teološko-katehetski studij	16
2.1.3.3. Diplomski Teološko-katehetski studij.....	17
2.1.4. Filozofsko-teološki studij Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu.....	17
2.1.5. Studiji na Teološko-katehetskom odjelu Sveučilišta u Zadru	18
2.1.5.1. Preddiplomski Teološko-katehetski studij	18
2.1.5.2. Diplomski Teološko-katehetski studij.....	18
2.2. Usporedba aktualnih studija	19
2.2.1. Broj kolegija i ECTS opterećenost studenata.....	19
2.2.2. Uvjeti upisa na studij.....	21
2.2.3. Akademske nazivi	24
2.2.4. Kompetencije	25

DRUGI DIO: KATOLIČKI VJEROUČITELJ IZMEĐU STEČENIH I TRAŽENIH KOMPETENCIJA.....	28
3. Katolički vjeronauk u <i>Školi za život</i>	28
3.1. <i>Škola za život</i> i kurikulska reforma.....	28
3.1.1. Ciljevi <i>Škole za život</i>	29
3.1.2. Provođenje eksperimentalnog programa.....	30
3.2. Kurikul predmeta <i>Katolički vjeronauk</i>	31
3.2.1. Implementacija kurikula Katoličkog vjeronauka u škole.....	32
3.2.2. Struktura i sadržaj kurikula.....	34
4. Profil vjeronauka Katoličkog vjeronauka u <i>Školi za život</i>	37
4.1. Identitet i uloge katoličkog vjeronauka.....	37
4.1.1. Identitet katoličkog vjeronauka.....	37
4.1.2. Uloge katoličkog vjeronauka.....	38
4.2. Tražene i stečene kompetencije katoličkog vjeronauka.....	39
4.2.1. Tražene kompetencije vjeronauka Katoličkog vjeronauka.....	40
4.2.2. Stečena kompetencijska područja vjeronauka Katoličkog vjeronauka.....	42
4.2.3. Učeničke kompetencije koje predviđa kurikul Katoličkog vjeronauka.....	46
4.2.4. Odnos kompetencija vjeronauka i predviđenih učeničkih kompetencija.....	49
TREĆI DIO: IZAZOVI I USMJERENJA TEMELJNE FORMACIJE KATOLIČKIH VJEROUČITELJA.....	51
5. Aktualni izazovi.....	51
5.1. Minimalna usmjerenost na razvoj pastoralnih kompetencija.....	51
5.2. Dijalogiziranje sa suvremenom duhovnošću mladih.....	52
5.3. (Ne)obrazovanje za neformalni odgoj i obrazovanje mladih.....	53
5.4. Pronalazak radnog mjesta i upis poslijediplomskog studija.....	54
6. Neka važna usmjerenja.....	56
6.1. Izgradnja identiteta katoličkog vjeronauka.....	56
6.2. Odgoj za crkvenost, međukulturalni dijalog i ekumenizam.....	57
6.3. Biti suvremen i sjevremen.....	57
6.4. Evanđeosko prosuđivanje.....	58
ZAKLJUČAK.....	59
SAŽETAK.....	62
SUMMARY.....	63
LITERATURA.....	64
ŽIVOTOPIS.....	73
POPIS TABLICA.....	74

UVOD

Katolički vjeroučitelji kao i nastavnici drugih predmeta u Republici Hrvatskoj prolaze svoju temeljnu formaciju na za to predviđenim studijima. Ovim će se radom istražiti kakva je temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja. Istraživanjem je moguće doći do zaključaka o trenutnom stanju formacije i posljedicama takve formacije vjeroučitelja na kvalitetu rada s vjeroučenicima u školi. Na osnovu je tih zaključaka moguće izdvojiti aspekte na kojima bi trebalo poraditi, tijekom i nakon studija, kao i dati neke prijedloge za poboljšanje kvalitete temeljne formacije katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj. U središtu je ovog rada analiza postojećih studijskih programa za formaciju vjeroučitelja u svrhu razvoja njihovih kompetencija koje im omogućuju organizirati i aktualizirati nastavu. Ta će nastava vjeroučenicima pomoći razviti kompetencije koje predviđa kurikulum *Katoličkog vjeronauka*.

Od postojećih obrada ove teme, među objavljenim radovima, nalazimo nekoliko radova koji obrađuju pojedine aspekte ove tematike.¹ Ovim će se diplomskim radom nastojati proširiti zaključci navedenih radova te donijeti sveobuhvatna analiza temeljne formacije katoličkih vjeroučitelja u hrvatskom kontekstu. Iako je tema formacije katoličkih vjeroučitelja obrađivana, napose od ponovnog uvođenja vjeronauka u škole, tj. školske godine 1991./1992., postoje neka pitanja koja još uvijek čekaju svoje odgovore, a na koja se ovim diplomskim radom nastoji odgovoriti.

Studijska se usmjerenja, koja nisu programski jednaka, daju za pravo upitati koja od njih kvalitetnije pripremaju studente za službu katoličkog vjeroučitelja u školi. Moguće je pretpostaviti da su vjeroučitelji, koji su formirani na studiju teološko-religijskih znanosti ili na teološko-katehetskim studijima u Republici Hrvatskoj, metodički i didaktički kompetentniji za rad s vjeroučenicima u osnovnoj ili srednjoj školi od onih koji su za posao vjeroučitelja u školi formirani na kojem od integriranih filozofsko-teoloških studija u Republici Hrvatskoj. Upravo stoga, temeljnu formaciju katoličkih vjeroučitelja korisno je razmotriti u kontekstu hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava i trenutnog eksperimentalnog programa kurikulske reforme *Škola*

¹ Usp. Valentina MANDARIĆ, Formacija vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj, u: *Kateheza*, 34 (2012.) 2, 181 – 186; Valentina Blaženka MANDARIĆ – Alojzije HOB LAJ – Ružica RAZUM, *Vjeronauk – izazov Crkvi i školi. Empirijsko istraživanje na području Zagrebačke nadbiskupije*, Zagreb, 2011; Milan ŠIMUNOVIĆ, *Kateheza prvenstvena zadaća Crkve. Identitet i perspektive hrvatske pokoncilске kateheze i katehetike. U obliku bilance*, Zagreb, 2011; Rudi PALOŠ, Profesionalna osposobljenost vjeroučitelja, u: *Kateheza*, 23 (2001.) 1, 18 – 33; Marko JERKOVIĆ, Prikaz religiozno-pedagoških i katehetskih zbiljanja (1990. – 1998.), u: *Kateheza*, 30 (1998.) 3, 170 – 182; Gordana BARUDŽIJA, Formacija vjeroučitelja u poslijekoncilskom razdoblju, u: *TEOLOŠKI SIMPOZIJ, 50. obljetnica svečanog otvaranja i početka Drugog vatikanskog koncila (1962. – 2012.)*, T. Matulić – M. Cifrak – R. Razum – N. Malović – A. Filić (ur.), Zagreb, 2015, 473 – 481.

za život. Ovaj rad ima za cilj provjeriti navedenu hipotezu, tj. odgovoriti na pitanje jesu li studijski programi temeljne formacije katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj usmjereni na razvoj kompetencija budućih katoličkih vjeroučitelja koji ih čine osposobljenima osmisliti i izvoditi nastavu usmjerenu na razvoj učeničkih kompetencija predviđenih u postojećem kurikulumu *Katoličkog vjeronauka*.²

U cilju je provjere navedene hipoteze rad koncipiran u tri dijela. Svaki je dio podijeljen na dva poglavlja. Rad ima šest poglavlja od kojih se svako poglavlje dijeli na potpoglavlja.

Prvi dio kontekstualizira temu diplomskog rada s ciljem da se predstavi kratak i jasan pregled temeljne formacije katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj od ponovnog uvođenja *Katoličkog vjeronauka* u javne škole do danas. Drugo poglavlje nudi opis studijskih programa za formaciju katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj kao i usporedbu opisanih studijskih programa glede preciziranja sličnosti i razlika u stjecanju kompetencija.

Drugi je dio rada usmjeren na prikaz odnosa kompetencija koje bi katolički vjeroučitelji trebali imati u svrhu poticanja razvoja učeničkih kompetencija koje donosi kurikulum *Katoličkog vjeronauka* u kontekstu *Škole za život*. Treće poglavlje rada donosi opis ciljeva kurikulske reforme te opis kurikula *Katoličkog vjeronauka* i predviđenih učeničkih kompetencija. Četvrto je poglavlje rada prikaz profila vjeroučitelja *Katoličkog vjeronauka* u *Školi za život*. U ovome su poglavlju navedene uloge katoličkog vjeroučitelja, tražena kompetencijska područja i kompetencije vjeroučitelja. Tu je opisan odnos kompetencija koje vjeroučitelj *Katoličkog vjeronauka* stječe završetkom studija i učeničkih kompetencija čiji je razvoj predviđen u spomenutom kurikulumu.

Tematika je trećeg dijela diplomskog rada razložena u dva poglavlja rada. Cilj je trećeg dijela rada, na temelju analize podataka u prethodnim poglavljima, ukazati na izazove u formaciji katoličkih vjeroučitelja s kojima smo danas suočeni te naposljetku iznijeti usmjerenja za usavršavanje postojećeg formacijskog sustava. Peto je poglavlje prikaz aktualnih izazova formacije katoličkih vjeroučitelja do kojih se došlo interpretacijom analiziranih podataka, dok šesto poglavlje donosi prikaz mogućeg usmjerenja formacije katoličkih vjeroučitelja koje se temelji na usmjerenjima crkvenog učiteljstva i rezultatima prethodne analize s osobitom usmjerenošću na odgojno-obrazovne potrebe vjeroučenika u hrvatskom kontekstu.

² Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta *Katolički vjeronauk* za osnovne škole i gimnazije (29. I. 2019.), u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (25. VII. 2020.)

Ovoj će se temi pristupiti po načelima induktivno-deduktivne metode. To znači da će se kvalitativnim istraživanjem i analitičkim pristupom nastojati objasniti već utvrđene spoznaje i nastojat će se doći do novih spoznaja, zaključaka i usmjerenja.³

³ Usp. Ratko ZELENKA, *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*, Rijeka, 2000., 172.

PRVI DIO: TEMELJNA FORMACIJA KATOLIČKIH VJEROUČITELJA

Formacija katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj ima svoju dugu povijest. Najranije je podučavanje teologije na visokoškolskoj razini vezano uz rani srednji vijek i osnivanje katedralnih škola. Od tada se razvija formacija vjeroučitelja i podučavanje teologije. U ovom će dijelu rada biti dan pregled razvoja formacije katoličkih vjeroučitelja s naglaskom na temeljnu formaciju vjeroučitelja i vrijeme progresivnog usustavljanja njihove formativne prakse od osamostaljenja Republike Hrvatske. U tom su razdoblju poseban razvoj doživjeli studiji za formaciju vjeroučitelja čiji se kratki prikaz donosi u drugom poglavlju rada.

1. Temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja nekad i danas

Od 1945. je do 1990. godine u Hrvatskoj naglasak u formaciji katoličkih vjeroučitelja bio na formiranju budućih kateheta, a od 1991. godine i ponovnog uvođenja vjeronauka u školski sustav, naglasak prelazi na formaciju vjeroučitelja, pretežno laika koji će djelovati u školama.

1.1. Temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja (1991. – 2021.)

Šest godina nakon ponovnog uvođenja vjeronauka u škole, došlo je vrijeme u kojem je bilo potrebno osmisliti i organizirano provoditi formaciju vjeroučitelja koji će biti sposobni raditi u školama kao vjeroučitelji i kao kateheti u župama te koji će pridonositi komplementarnom odnosu školskog vjeronauka i župne kateheze.⁴

1.1.1. Nastojanja oko formacije vjeroučitelja u „prijelaznom razdoblju“ (1991. – 1997.)

Komunističko su jednoulje i jednostranački sustav ukinuti 1990. godine te su prvi put održani višestranački demokratski izbori nakon kojih Socijalistička Republika Hrvatska mijenja ime u Republika Hrvatska. Komunistička vlast slabi, a političke odluke i zbivanja unutar zemlje vode prema uspostavi suverene i samostalne Republike Hrvatske. Politička zbivanja u zemlji utječu na sve državne sustave, a time i na školski sustav. U želji da se nadvlada i ukine podjela odgoja

⁴ Usp. Josip BALOBAN, Izobrazba vjeroučitelja na našim učilištima, u: *Kateheza*, 20 (1998.) 3, 183 – 189.

na vjerski i marksistički, indoktrinirani, država i Crkva otvaraju pitanje ponovnog uvođenja vjeronauka u osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje.⁵

U Poruci hrvatskih biskupa iz 1991. godine o vjerskom odgoju u školi i župi, biskupi su naglasili da su uvjeti koji su potrebni za postupno uvođenje Katoličkog vjeronauka kao izbornog predmeta u škole ostvareni te da Crkva radi na uspostavljanju prikladnih oblika školovanja i doškoloovanja vjeroučitelja.⁶ U nizu zbivanja Jerković bilježi da se prvo spominjanje teme obrazovanja katoličkih vjeroučitelja zbilo na jesenskom zasjedanju Biskupske konferencije Jugoslavije, od 9. do 11. listopada 1990. godine. Spomenute godine započinja i seminari za laike koje isti autor definira kao „kandidate za vjeroučiteljsku službu“.⁷ Tristo je kandidata sudjelovalo na seminaru za vjeroučitelje koji je održan u Đakovu, od 12. do 13. travnja 1991. godine. Već je u svibnju 1991. godine održan radni susret na kojem se razgovaralo o usklađivanju obrazovnih programa za formaciju katoličkih vjeroučitelja i kateheta, u velikom broju vjernika laika koji se na teološkim učilištima i katehetskim institutima pripremaju za vjeroučiteljsku službu.

Po uvođenju vjeronauka u škole, Katehetsko vijeće Biskupske konferencije Jugoslavije okrenulo se pitanju priznavanja diploma vjeroučiteljima kojima su svjedodžbe ili diplome izdane ranijih godina. Godine je 1992. izdan prijedlog o izradi dokumenta o pravnom reguliranju statusa vjeronauka i vjeroučitelja u hrvatskom školskom sustavu. Iste je godine u tajništvu Biskupske konferencije održana rasprava o *Nastavnom programu za školovanje vjeroučitelja* i vodila se rasprava o „nostrifikaciji diploma sestara katehista i ekvivalenciji njihove katehetske spreme“.⁸ Proces je nostrifikacije dovršen u prosincu 1993. godine.

Tema formacije katoličkih vjeroučitelja ponovno dolazi na red tek 1997. godine kada nadbiskup Srakić upućuje poziv biskupima i višim redovničkim poglavarima aktivirati katehete u formiranju pastoralnih suradnika. On ujedno potiče slanje sposobnih pojedinaca na postdiplomske studije katehetike, pedagogije, psihologije i drugih srodnih disciplina. Vijećnici Nacionalnog katehetskog ureda 1997. godine za savjetnika za redovitu i trajnu katehetsku formaciju predlažu Milana Šimunovića kojemu je ta funkcija iste godine i formalno dodijeljena.⁹ Time su, u tzv. „prijelaznom razdoblju“ (1991. – 1997.) otežanom ratnim

⁵ Usp. Gordana BARUDŽIJA, Formacija vjeroučitelja u poslijekoncilskom razdoblju, u: TEOLOŠKI SIMPOZIJ, 50. obljetnica svečanog otvaranja i početka Drugog vatikanskog koncila (1962. – 2012.), T. Matulić – M. Cifrak – R. Razum – N. Malović – A. Filić (ur.), Zagreb, 2015., 473 – 480.

⁶ Usp. Marko JERKOVIĆ, Prikaz religiozno-pedagoških i katehetskih zbivanja (1990. – 1998.), u: *Kateheza*, 20 (1998.) 3, 170.

⁷ Usp. *Isto*, 173.

⁸ *Isto*, 176.

⁹ Usp. *Isto*.

zbivanjima, učinjeni prvi koraci ka usustavljanju formacije katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj. U tom su vremenu vjeroučitelji bili pretežno svećenici, redovnici i redovnice formirani na teološkim i diplomskim katehetskim studijima u razdoblju prije pada komunističkog režima.

1.1.2. Progressivno usustavljanje formativne prakse

Prethodno poglavlje pokazuje kako se pitanje temeljne formacije katoličkih vjeroučitelja odvijalo u Republici Hrvatskoj od 1991. do 1997. godine. Odluka je o postupnom uvođenju Katoličkog vjeronauka u osnovne i srednje škole dobila dodatnu vrijednost, tj. pravnu utemeljenost, nakon što je u prosincu 1996. potpisan, a u siječnju 1997. godine ratificiran, *Ugovor o suradnji na području odgoja i kulture*. Dokument je to koji je, uz još dva ugovora, potpisan između Svete Stolice i Republike Hrvatske, a u kojemu se, među ostalim, definira odnos između Republike Hrvatske i Svete Stolice glede visokoškolskog obrazovanja na katoličkim učilištima.¹⁰ Drugi stavak desetog članka *Ugovora* definira da je Republika Hrvatska ta koja će osiguravati novčana sredstva Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu kao i njegovim područnim studijima. Područni studiji ili afilirane teologije koje se pritom u *Ugovoru* navode su teologija u: Đakovu, Makarskoj, Rijeci i Splitu.¹¹ Iz toga se da zaključiti kako se formacija katoličkih vjeroučitelja 1997. godine odvijala na studijima u navedenih pet gradova.

U vremenu od sklapanja *Ugovora* do danas, Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije u suradnji s (nad)biskupijskim uredima, nastavlja organizirati katehetske škole čiji broj vremenom raste. Navedeni je ured započeo s organizacijom katehetskih škola s ciljem da takve škole omoguće permanentnu formaciju katoličkih vjeroučitelja, ponajprije onih koji su u počecima uvođenja vjeronauka u škole počeli raditi kao vjeroučitelji u školama, iako nisu bili diplomirani teolozi ili diplomirani katehete. Isto tako, postojali su i oni koji su imali diplomu iz teologije ili katehetike, ali programi koje su na studiju završili nisu bili dostatni za vršenje vjeroučiteljske službe u školama. U tom smislu, Šimunović navodi jednu veliku poteškoću u „prijelaznom razdoblju“, a to su diplomirani teolozi i katehete

¹⁰ Usp. Nikola ETEROVIĆ, Ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske, u: *Crkva u svijetu*, 32 (1997.) 2, 181.

¹¹ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, Ugovor o suradnji na području odgoja i kulture (19. XII. 1996.), u: <https://hbk.hr/ugovor-o-suradnji-na-podrucju-odgoja-i-kulture/> (20. VII. 2020.)

čija je formacija nedostatna.¹² Biskupi progovaraju i o ovom problemu te opisuju načine kako nadići prethodno opisanu poteškoću. Vijeće za katehizaciju Hrvatske biskupske konferencije u svibnju 2000. godine svim visokim crkvenim učilištima šalje pismo u kojem navodi popis kolegija koji moraju biti dio izvedbenih planova na studijima koji formiraju buduće vjeroučitelje. To su kolegiji religiozne pedagogije i katehetike te pastoralne teologije.¹³

Od ratificiranja je ugovora 1997. godine do danas, temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja progresivno usustavljivana. Kako je bilo istaknuto još po isteku „prijelaznog razdoblja“, usprkos trenutno dobro organiziranoj temeljnoj formaciji, potrebno je uvijek iznova procjenjivati kvalitetu trenutnog sustava formacije vjeroučitelja u Lijepoj Našoj. U skladu je s procjenom potrebno donositi nova usmjerenja i planove te činiti pothvate koji ostvaruju ciljeve navedene u planovima koji se donose.¹⁴

1.2. Prikaz fakulteta koji formiraju katoličke vjeroučitelje

U Republici je Hrvatskoj moguće steći zvanje vjeroučitelja studirajući na studijima koja su organizirana na četiri hrvatska sveučilišta. To su Sveučilište u Splitu i Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku sa pripadnim Katoličkim bogoslovnim fakultetima, potom Sveučilište u Zagrebu, pod čijim okriljem djeluje Katolički bogoslovni fakultet i jedan područni studij te Sveučilište u Zadru pod čijim okriljem djeluje Teološko-katehetski odjel. Djelovanje je navedenih učilišta, od Drugog vatikanskog koncila do danas, regulirano trima crkvenim dokumentima koje je izdala Kongregacija za katolički odgoj. Tu spadaju: *Tumačenja, Odredbe za visoka katehetska učilišta* i *Naputak o visokim katehetskim učilištima* koji daju odgovore na nova pastoralna pitanja.¹⁵ Ovo potpoglavlje donosi opis povijesnog razvoja svih spomenutih katoličkih bogoslovnih fakulteta, područnih studija i odjela.

1.2.1. Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Više izvora upućuje na dugu i burnu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na internetskoj je stranici zagrebačkog fakulteta dan sažet pregled njegova razvoja, dok članak autora Daniela Patafte donosi detaljniji opis i zaključke razvoja. Oba izvora početke

¹² Usp. Milan ŠIMUNOVIĆ, *Kateheza prvenstvena zadaća Crkve. Identitet i perspektive hrvatske pokoncilске kateheze i katehetike. U obliku bilance*, Zagreb, 2011., 765.

¹³ Usp. *Isto*.

¹⁴ Usp. Josip BALOBAN, *Izobrazba vjeroučitelja na našim učilištima*, u: *Kateheza*, 20 (1998.) 3, 183 – 189.

¹⁵ Usp. *Isto*.

fakulteta vežu uz trinaesto stoljeće, preciznije uz osnivanje i razvoj zagrebačke katedralne škole. Patafta navodi naslove i sadržaj spisa koji svjedoče o postojanju i organizaciji visokoškolske naobrazbe koja se provodila u sklopu spomenute škole. Augustin Kažotić (1260. – 1323.), ulaže napor oko razvoja katedralne škole želeći kvalitetu obrazovanja u toj školi podići na višu razinu i tako se približiti kvaliteti obrazovanja u drugim europskim gradovima. Kažotić nije uspio u svom naumu, no više je autora suglasno s tim da je zagrebačku katedralnu školu moguće smatrati prvom visokom javnom školom u Hrvatskoj koja je bila priznata od svjetovnih i crkvenih vlasti.

Od osnivanja se spomenute škole do 21. st. u Zagrebu teološki studij organizirao i provodio u sklopu različitih škola i akademija. Patafta opisuje razvoj filozofskog i teološkog studija u sklopu Isusovačke akademije te potom opisuje stanje teološkog studija koji je do 1874. u sastavu zagrebačkog sjemeništa.¹⁶ Moguće je izdvojiti tri godine i pripadajuće događaje koji su se tada zbili, a utjecali su na daljnji tijek razvoja zagrebačkog Katoličkog bogoslovnog fakulteta. Prva godina koja je značajna je 1874. Te je godine osnovano moderno Hrvatsko sveučilište u sklopu kojeg su djelovala četiri fakulteta, među kojima i Bogoslovni (teološki). Prekid se navedene veze zbio 1952. godine kada je vlada Narodne Republike Hrvatske donijela odluku o tome da ondašnji Rimokatolički bogoslovni fakultet više nije dio Sveučilišta u Zagrebu. Tek je 26. veljače 1991. godine ponovno sklopljen ugovor kojim je Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu postao dio Sveučilišta u Zagrebu.¹⁷

1.2.2. Teologija u Rijeci

Teologija se u Rijeci podučavala od 17. stoljeća sve do današnjih dana. Tijekom petstoljetne povijesti, mijenjanjem političkih vlasti u Rijeci, mijenjao se i odnos vlasti prema podučavanju teologije. Tako je u 18. stoljeću prekinut kontinuitet predavanja teologije. Taj je prekid trajao sto sedamdeset godina. U 19. se stoljeću, po dozvoli kralja Franje I., u Senju otvara franjevački samostan koji se upotrebljava za teološku školu. Tijekom Prvog su svjetskog rata riječki bogoslovi školovani u talijanskim teološkim školama. Tek se po završetku Drugog svjetskog rata, preciznije 1947. godine, u Rijeci otvara sjemenište i Visoka teološka škola koju vlasti 1955. godine premještaju iz Rijeke u Pazin. Od 1966. godine u Rijeci djeluje Visoka

¹⁶ Daniel PATAFTA, Razvoj teoloških i filozofskih studija u Zagrebu od XIII. Stoljeća do osnivanja Sveučilišta u Zagrebu. Povijesni korijeni Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, u: *Bogoslovska smotra*, 90 (2020.) 1, 43 – 66.

¹⁷ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, *Facultas Theologica Catholica*, u: <https://www.kbf.unizg.hr/fakultet/> (06. VII. 2020.)

bogoslovna škola koja je 17. rujna 1988. afillirana Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu te postaje podružnicom spomenutog zagrebačkog fakulteta. Škola mijenja svoje ime 1995. godine u naziv *Teologija u Rijeci*.¹⁸

U siječnju je 2020. godine fakultetsko vijeće Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu donijelo odluku o „prestanku upisa i završetku izvođenja integriranog preddiplomskog i diplomskog Filozofsko-teološkog studija na riječkoj teologiji te gašenju Teologije u Rijeci zaključno s akademskom godinom 2023./2024“.¹⁹ Ova je odluka stupila na snagu danom njenog donošenja. Najveću promjenu donosi nastavnicima i drugom osoblju Teologije u Rijeci, kao i onim laicima koji su planirali upisati Filozofsko-teološki studij na Teologiji u Rijeci akademske godine 2020./2021., budući da je to godina od koje se više ne vrše upisi studenata na spomenutom studiju. Ipak, ova odluka ne znači da studenti koji su studij upisali prije akademske godine 2020./2021. ne mogu nastaviti svoj studij. Oni imaju pravo studij završiti „po programu i uvjetima koji su bili na snazi kad su upisali prvu godinu studija“.²⁰

1.2.3. Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu

Katolički je bogoslovni fakultet u Splitu osnovan sklapanjem ugovora između Teologije u Splitu i Franjevačke teologije u Makarskoj 30. rujna 1997. godine. Prije nego su potpisali ugovor, Teologija u Splitu i Franjevačka teologija u Makarskoj, bile su područni studiji Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. Katolički je bogoslovni fakultet u Splitu postao dio Sveučilišta u Splitu 9. srpnja 1999. godine kada je potpisan Ugovor o položaju i djelovanju Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu u sastavu Sveučilišta u Splitu kojim je Katolički bogoslovni fakultet proglašen javnim crkvenim učilištem i sastavnicom Sveučilišta u Splitu. Tog je istog dana Kongregacija za katolički odgoj u Vatikanu izdala uredbu o osnivanju Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu. Priznanje je fakulteta, od strane Svete Stolice, značilo da Katolički bogoslovni fakultet stječe status kanonskog visokog crkvenog učilišta.²¹

¹⁸ Usp. TEOLOGIJA U RIJECI, Povijest, u: <http://ri-kbf.org/povijest/> (20. VII. 2020.)

¹⁹ Mirjana GRCE, Gasi se Teologija u Rijeci, budući teolozi obrazovat će se u Visokoj teološkoj školi (13. V. 2020.), u: <https://www.novolist.hr/rijeka-regija/rijeka/gasi-se-teologija-u-rijeci-buduci-teolozi-obrazovat-ce-se-u-visokoj-bogoslovnoj-skoli/> (01. X. 2020.)

²⁰ Mario CIFRAK, Odluka o prestanku upisa i završetku izvođenja integriranog preddiplomskog i diplomskog Filozofsko-teološkog studija na Područnom studiju Teologije u Rijeci (03.II. 2020.), u: <https://ri-kbf.org/odluka-o-prestanku-upisa-i-zavrsetku-izvođenja-integriranog-preddiplomskog-i-diplomskog-filozofsko-teoloskog-studija-na-podrucnom-studiju-teologije-u-rijeci/> (02. II. 2021.)

²¹ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Statut Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Splitu (21. X. 2015.), u: https://www.kbf.unist.hr/images/dok/pravilnici/Statut-KBF_novi_2018-01-17.pdf (27. II. 2021.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Poslanje i povijest, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/o-fakultetu/poslanje-i-povijest> (27. II. 2021.)

Katolički bogoslovni fakultet u Splitu nudi mogućnost sveučilišnog integriranog, preddiplomskog, diplomskog i poslijediplomskog studija. Katolički bogoslovni fakultet u Splitu ima razrađenu strategiju vlastitog razvoja koja je u skladu s Mrežom visokih učilišta i studijskih programa u Republici Hrvatskoj, Strategijom Sveučilišta u Splitu za razdoblje od 2015. – 2020. godine i sa Znanstvenom strategijom Sveučilišta u Splitu za razdoblje od 2017. do 2021. godine.²²

Poslanje se tog fakulteta temelji na biblijskom tekstu, preciznije, dijelu Markovog evanđelja u kojem Isus šalje učenike po cijelom svijetu propovijedati evanđelje svakom stvoreniku (usp. Mk 16, 15). Cilj je ovog fakulteta sličan misiji svakog fakulteta, a to je postići izvrsnost u znanstvenoistraživačkom i nastavnom radu na način da odgaja i obrazuje svećenike za svećenstvo, redovnike za posvećeni život, a laike za vjeroučiteljsku službu i nošenje nekih drugih crkvenih službi. U viziji je navedeno da Katolički bogoslovni fakultet želi biti: centar cjeloživotnog teološkog učenja, međureligijskog dijaloga, centar za društvena i humanistička pitanja iz kršćanske perspektive i centar za udrugu mladih kršćanskog nadahnuća.²³

1.2.4. Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu

Katolički je bogoslovni fakultet u Đakovu dio Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Do navedenih je naziva i suradnje došlo postupno. Korijeni Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu sežu iz 1806. godinu kada su u Đakovu otvoreni Bogoslovno sjemenište i *Lyceum episcopale*. Osamdesetih godina 20. stoljeća tadašnja Visoka bogoslovna škola postaje područnim studijem Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Nakon što je Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu postao dijelom Sveučilišta u Zagrebu, Visoka bogoslovna škola mijenja naziv u *Teologija u Đakovu* koja je i dalje područni studij zagrebačkog Katoličkog bogoslovnog fakulteta. Kongregacija za katolički odgoj u Rimu, 4. lipnja 2005. godine, odgovara na zamolbu o uzdizanju *Teologije u Đakovu* na razinu Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu te osniva Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu koji je u sastavu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.²⁴

²² Usp. *Isto*.

²³ KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Poslanje i povijest, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/o-fakultetu/poslanje-i-povijest> (27. II. 2021.)

²⁴ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Povijest, u: <http://www.djkb.unios.hr/hr/fakultet/povijest> (20. VII. 2020.); Nikola DOGAN, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu. Povijest nastanka jednog fakulteta, u: *Diacovensia*, 14 (2006.) 2, 352 – 353.

Trećem pismu koje upućuje Kongregaciji za katolički odgoj, nadbiskup Srakić prilaže Statut Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu koji je u procesu utemeljenja. U Statutu nadbiskup opisuje djelatnost fakulteta koji odgovara opisu djelatnosti Statuta Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu iz 2015. godine. Kao djelatnost fakulteta navode se: „visokoškolsko obrazovanje; izvedba studijskih programa sveučilišnog preddiplomskog, diplomskog, integriranog preddiplomskog i diplomskog i poslijediplomskog studija; organizacija i izvedba studijskih programa stručnih studija po ovlaštenju Centra za sveučilišne studije sveučilišta; istraživanje u humanističkim znanostima; znanstveno istraživački rad u znanstvenim poljima u okviru humanističkih znanosti; znanstveni filozofsko-teološki odgoj i obrazovanje kandidata za svećeništvo i pripravnika za posebne crkvene službe i zadaće; znanstveni filozofsko-teološki odgoj i obrazovanje studenata koji će preuzeti zadaću poučavanja na katedrama visokih teoloških učilišta ili službe intelektualnog apostolata; znanstveni teološko-pedagoški odgoj i obrazovanje studenata koji se spremaju za rad u osnovnim i srednjim školama te drugim ustanovama; znanstveni teološko-pastoralni odgoj i obrazovanje studenata koji se spremaju za crkvene pastoralne službenike; promicanje trajnog teološkog usavršavanja svećenika, laika, pastoralnih službenika i bivših studenata u vidu cjeloživotnog obrazovanja; izdavanje knjiga i časopisa“.²⁵

Od utemeljenja Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu do danas, nastavno i nenastavno osoblje fakulteta, u skladu s misijom fakulteta, u kršćanskom duhu, obrazuje i odgaja studente koji će postati odgovorni članovi društva koji djeluju s ciljem sveopćeg dobra.²⁶

1.2.5. Teološko-katehetski odjel Sveučilišta u Zadru

Počeci su teološkog studija u Zadru vezani uz samostanske i katedralne škole koje se osnivaju u ranom srednjem vijeku s prvotnim ciljem vjerske poduke. Na te se škole veže osnivanje generalnog učilišta dominikanskog reda u 14. stoljeću koje mijenja naziv iz *Studium Generale* u *Universitas Jadertina* i 1553. godine dobiva pravo dodjeljivanja najviših akademskih naslova. Ta prava zadržava sve do prekida rada Sveučilišta 1807. godine do kojeg dolazi za vrijeme okupacije Dalmacije od strane Francuza.

²⁵ KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Statut Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu (pročišćeni tekst) (02. III. 2015.), u: <http://www.djkbf.unios.hr/hr/fakultet/dokumenti-obraci-i-sjednice/category/1-temeljni-dokumenti> (01. III. 2021.)

²⁶ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Misija i vizija, u: <http://www.djkbf.unios.hr/hr/fakultet/misija-i-vizija> (01. III. 2021.)

Suvremeni počeci podučavanja teologije u Zadru sežu u dvadeseto stoljeće, točnije 1959. godinu kada Mate Garković, zadarski nadbiskup, osniva Visoku bogoslovnu školu koja s radom prestaje 1970. godine. Ponovni je povratak nastave Katoličkog vjeronauka u škole bio poticaj monsinjoru Marijanu Oblaku da 1992. godine osnuje Visoku teološko-katehetsku školu koju je Kongregacija za katolički odgoj akademski ustanovila 2002. godine. Navedene je godine Visoka teološko-katehetska škola stavljena pod pokroviteljstvo Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Godine je 2011. u sklopu Sveučilišta u Zadru, prihvaćanjem Pisma namjere koje su potpisali zadarski nadbiskup Želimir Puljić i tadašnji rektor Ante Uglešić, osnovan Teološko-katehetski odjel koji je s radom započeo akademske godine 2013./2014. Teološko-katehetski odjel odgaja i obrazuje laike i posvećene osobe koje će biti sposobne evangelizirati, obnašati različite laičke i crkvene službe i obavljati različite poslove u Crkvi.²⁷

²⁷ Usp. TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Teološko-katehetski odjel: O nama, u: <https://www.unizd.hr/teoloskokatehetskiodjel/o-nama> (20. VII. 2020.)

2. Aktualni studiji za formaciju katoličkih vjeroučitelja

Broj je sveučilišta u Republici Hrvatskoj, u sklopu kojih djeluju fakulteti, područni studij i odjel poznat, no koliko studija spomenuti fakulteti, područni studij i odjel organiziraju i na koji način, bit će opisano u drugom poglavlju rada.

2.1. Opis studija

Ovo poglavlje donosi opis studija koji se na hrvatskim katoličkim učilištima izvode, a čijim završavanjem student postaje kompetentan za obnašanje vjeroučiteljske službe.

2.1.1. Studiji Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Plod je osmostoljetnog djelovanja na području visokog školstva u Zagrebu bogata ponuda studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta. Na Katoličkom je bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu moguće studirati šest ponuđenih studija, od kojih su četiri prikladna za formaciju budućih vjeroučitelja. Ponuđeni studiji koji osposobljavaju studente za vjeroučiteljsku službu su: integrirani preddiplomski i diplomski Filozofsko-teološki studij, preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, diplomski studij Teološko-religijskih znanosti i područni studij Teologije u Rijeci. Uz spomenute studije, fakultet nudi mogućnost poslijediplomskog studija na jednom od sedam modula. Fakultet organizira i studije u svrhu cjeloživotnog obrazovanja.²⁸

2.1.1.1. Filozofsko-teološki studij

Filozofsko-teološki je studij u Zagrebu organiziran kao petogodišnji integrirani preddiplomski i diplomski studij. Završetkom predviđenih deset semestara i polaganjem sto jednog kolegija, student ostvaruje tristo ECTS bodova, a akademski naziv kojeg završetkom studija stječe je magistar/magistra teologije. Završetkom je ovog studija student kompetentan za obnašanje crkvenih službi. Kompetentan je za daljnji znanstveno-istraživački rad te za obnašanje poslova koji nisu samo crkvenog karaktera, temeljem čega mogu raditi u: knjižnicama, dušobrižništvu, savjetovalištim, etičkim povjerenstvima te u djelatnostima povezanim sa misijskim

²⁸ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Studiji na KBF-u. Bogatstvo studijskih smjerova, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/> (1. III. 2021.)

poslanjem Crkve. Jedna je od mogućnosti, koju završetak Filozofsko-teološkog studija na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu daje, a vezana je uz temu rada, rad u školi kao vjeroučitelj ili nastavnik te u župi kao kateheta.²⁹

2.1.1.2. Preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti

Preddiplomski je studij Teološko-religijskih znanosti redoviti šest semestralni studij koji se odvija na Institutu religijskih znanosti. Student ostvaruje sto osamdeset ECTS bodova polaganjem pedeset tri kolegija i stječe akademski naziv sveučilišni prvostupnik/prvostupnica (baccalaureus/baccalaurea) teološko-religijskih znanosti.³⁰ Završenim se preddiplomskim studijem osoba može smatrati kompetentnom za zaposlenje u različitim sektorima. Na internetskoj se stranici Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu navodi mogućnost zaposlenja na medijskom, kulturnom i izdavačkom polju rada. Navode se još i mogućnost zaposlenja u župnim zajednicama i na području obrazovanja. Završetak je preddiplomskog studija Teološko-religijskih znanosti dobar temelj za nastavak diplomskog studija Teološko-religijskih znanosti. Osim upisa na diplomski studij Teološko-religijskog studija, završetak preddiplomskog studija Teološko-religijskih znanosti ostavlja mogućnost upisa na diplomski studij i na nekim drugim fakultetima u Republici Hrvatskoj i izvan nje.³¹

2.1.1.3. Diplomski studij Teološko-religijskih znanosti

Diplomski studij teološko-religijskih znanosti traje dvije godine, odnosno četiri semestra. Kako bi student uspješno završio diplomski studij Teološko-religijskih znanosti u Zagrebu, obavezan je odslušati i položiti trideset tri kolegija čime stječe sto dvadeset ECTS bodova i akademski naziv magistra (master) teološko-religijskih znanosti. Završetkom diplomskog studija Teološko-religijskih znanosti student može raditi kao vjeroučitelj u osnovnoj ili srednjoj školi. Može raditi kao kateheta i pastoralni djelatnik u župnim zajednicama. Moguće je zaposlenje na području kršćanske umjetnosti: „kao turistički vodič za sakralnu kršćansku umjetnost; kao kustos za sakralnu umjetnost u crkvenim muzejima; kao stručnjak za upravljanje vremenitim

²⁹ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Filozofsko-teološki studij, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/filozofsko-teoloski-studij/> (07. V. 2020.)

³⁰ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/preddiplomski-studij-teolosko-religijskih-znanosti/> (17. III. 2021.)

³¹ Usp. *Isto*.

crkvenim dobrima u *Caritasu*, u različitim neprofitnim organizacijama i udrugama³². Student po završetku diplomskog studija ima mogućnost nastavka studija na sveučilišnom poslijediplomskom studiju, prvenstveno, društveno-humanističkog znanstvenog područja.³³

2.1.2. Teologija u Rijeci

Teologija je u Rijeci područni studij Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na tom je studiju, do donošenja odluke o „prestanku upisa i završetku izvođenja integriranog preddiplomskog i diplomskog Filozofsko-teološkog studija na riječkoj teologiji te gašenju Teologije u Rijeci zaključno s akademskom godinom 2023./2024³⁴, bilo moguće upisati i pohađati sveučilišni integrirani Filozofsko-teološki studij koji traje pet godina (0+5). Polaganjem devedeset osam kolegija, stjecanjem tristo ECTS bodova i završetkom sveučilišnog integriranog Filozofsko-teološkog studija, na Teologiji je u Rijeci osoba osposobljena biti vjeroučitelj u odgojno-obrazovnim ustanovama. Osoba može završetkom ovog studija raditi u: savjetovalištima, ustanovama karitativno-socijalnog karaktera, u izdavaštvu i medijima. Završetkom studija osoba stječe akademski naziv magistra teologije.³⁵

2.1.3. Studiji Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Organizacija je i provođenje studija na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu slična onoj na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na splitskom se Katoličkom bogoslovnom fakultetu, uz studije namijenjene temeljnoj formaciji katoličkih vjeroučitelja, organiziraju i provode poslijediplomski studiji i studiji cjeloživotnog obrazovanja. Tri su studija temeljne vjeroučiteljske formacije čiji će ishodi u ovom poglavlju

³² KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Diplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/diplomski-studij-teolosko-religijskih-znanosti/#toggle-id-2> (07. V. 2020.)

³³ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.kbf.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-diplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (07. V. 2020.)

³⁴ Mirjana GRCE, Gasi se Teologija u Rijeci, budući teolozi obrazovat će se u Visokoj teološkoj školi (13. V. 2020.), u: <https://www.novilist.hr/rijeka-regija/rijeka/gasi-se-teologija-u-rijeci-buduci-teolozi-obrazovat-ce-se-u-visokoj-bogoslovnoj-skoli/> (01. X. 2020.).

³⁵ Usp. TEOLOGIJA U RIJECI, Filozofsko-teološki studij, u: <http://ri-kbf.org/filozofsko-teoloski-studij/> (07. V. 2020.)

biti opisani. To su: integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni Filozofsko-teološki studij, preddiplomski i diplomski Teološko-katehetski studij.³⁶

2.1.3.1. Filozofsko-teološki studij

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni Filozofsko-teološki studij traje pet godina. Polaganjem ponuđenih sedamdeset osam kolegija student stječe tristo ECTS bodova. Po završetku studija osoba ima mogućnost upisivanja poslijediplomskog studija u nekim teološkim granama. Riječ je o: biblijskoj teologiji i egzegi, temeljnom, dogmatskom, ekumenskom, moralnom ili pastoralnom bogoslovlju, povijesti Crkve i kršćanske literature, liturgike i crkvenog prava. Moguć je nastavak studija i na studiju filozofije. Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu organizira i izvodi dva studijska programa poslijediplomskog studija, a to su: Povijest teologije i kršćanskih institucija te Kršćanstvo i suvremena kultura. Po završetku studija studenti mogu obavljati crkvene službe i raditi u školi. Završetkom studija studenti stječu akademski naziv magistar/magistra teologije.³⁷

2.1.3.2. Preddiplomski Teološko-katehetski studij

Preddiplomski Teološko-katehetski studij traje tri godine, a po završetku i polaganju četrdeset pet kolegija, student stječe sto osamdeset ECTS bodova i akademski naziv prvostupnik/ca (baccalaureat) kateheta.³⁸ Osnovna je kompetencija koju student stječe završetkom preddiplomskog Teološko-katehetskog studija ta da je student osposobljen za upis i pohađanje diplomskog Teološko-katehetskog studija. Student po završetku studija razumije početke kršćanstva i Katoličke Crkve. Sposoban je promatrati zbilju iz kršćanske perspektive, moralno prosuđivati te ima razvijene osnovne odgojne vještine. Na internetskoj su stranici Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu navedena i druga područja za koja završetak preddiplomskog Teološko-katehetskog studija osposobljava studente. To su: zaposlenje u ustanovama socijalnog karaktera, kulturnim, humanitarnim i crkvenim institucijama te rad u medijima.³⁹

³⁶ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Studiji, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji> (02. III. 2021.)

³⁷ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Integrirani Filozofsko teološki studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/integrirani-fts> (07. V. 2020.)

³⁸ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski Teološko katehetski studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/preddiplomski-tps> (07. V. 2020.)

³⁹ Usp. *Isto*.

2.1.3.3. Diplomski Teološko-katehetski studij

Diplomski Teološko-katehetski studij traje dvije godine, a po završetku i polaganju dvadeset osam kolegija student stječe sto dvadeset ECTS bodova i akademski naziv magistar kateheta. Da bi osoba mogla upisati diplomski Teološko-katehetski studij, potrebno je imati završen preddiplomski Teološko-katehetski ili neki drugi sličan studij o čijoj ekvivalentnosti procjenjuje Fakultetsko vijeće. Na stranici je Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu navedeno pet kompetencija koje student stječe završetkom studija, od kojih su za predmet ovog rada zanimljive dvije kompetencije.⁴⁰ Prva je kompetencija „osposobljenost za odgojni i nastavni rad u katehezi i vjeronauku“,⁴¹ a druga „znanstvena osposobljenost za poslijediplomski studij na području katehetike i srodnih znanosti“.⁴² Završetak diplomskog Teološko-katehetskog studija ostavlja mogućnost daljnje formacije vjeroučitelja na poslijediplomskom studiju vezanim uz područje katehetike, religiozne pedagogije i znanosti koje su im srodne.⁴³

2.1.4. Filozofsko-teološki studij Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu

Sveučilišni integrirani preddiplomski i diplomski Filozofsko-teološki studij traje pet godina, to jest deset semestara. Kako bi student uspješno završio petogodišnji studij važno je odslušati i položiti sto tri kolegija i steći tristo ECTS bodova. Po završetku studija student stječe diplomu magistra/re teologije. Završetkom je sveučilišnog integriranog preddiplomskog i diplomskog Filozofsko-teološkog studija osoba sposobna za posao: vjeroučitelja u osnovnim i srednjim školama, za rad u obiteljskim savjetovalištim, savjetovalištim za mlade, karitativnim ustanovama i za rad u medijima. Osobe koje završe ovaj studij u školama ponekad uz vjeronauk predaju latinski jezik, logiku ili filozofiju jer za vrijeme studija studiraju i dijelove navedenih znanosti. Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu bivšim studentima nudi stipendije za nastavak poslijediplomskog studija ili posao u stručno-administrativnim službama fakulteta.⁴⁴

⁴⁰ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Diplomski Teološko katehetski studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/diplomski-tks> (07. V. 2020.)

⁴¹ KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski Teološko katehetski studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/preddiplomski-tks> (07. V. 2020.)

⁴² *Isto.*

⁴³ Usp. *Isto.*

⁴⁴ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Sveučilišni integrirani preddiplomski i diplomski filozofsko-teološki studij (2010.), u: https://www.djkbh.hr/docs/studijski_program-2010.pdf (07. V. 2020.)

2.1.5. Studiji na Teološko-katehetskom odjelu Sveučilišta u Zadru

Preddiplomski je Teološko-katehetski studij organiziran kao trogodišnji, odnosno šestosemestralni, a diplomski je teološko-katehetski studij organiziran kao dvogodišnji studij u trajanju od četiri semestra.⁴⁵ Specifičnost je Teološko-katehetskog studija u Zadru ta što je ovaj studij organiziran kao dvopredmetni studij što znači da uz ovaj studij student upisuje još jedan dvopredmetni studij koji se u sklopu Sveučilišta organizira i izvodi.⁴⁶

2.1.5.1. Preddiplomski Teološko-katehetski studij

Polaganjem trideset tri kolegija, a time i završetkom preddiplomskog Teološko-katehetskog studija student stječe sto osamdeset ECTS bodova i akademski naziv prvostupnik/ca (baccalaureat) kateheta. Završetkom bi preddiplomskog studija, student trebao biti kompetentan nastaviti studirati na diplomskom Teološko-katehetskom studiju. Završetkom je dvopredmetnog preddiplomskog Teološko-katehetskog studija osoba kompetentna za rad u: medijskim, gospodarskim, humanitarnim, zdravstvenim, socijalnim, kulturnim i crkvenim ustanovama.⁴⁷

2.1.5.2. Diplomski Teološko-katehetski studij

Polaganjem sedamnaest kolegija s matičnog odjela i šest kolegija nastavničkih kompetencija diplomskog Teološko-katehetskog studija, osoba stječe sto dvadeset ECTS bodova i akademski naziv magistar/ra kateheta. Po završetku je diplomskog Teološko-katehetskog studija, osoba sposobna raditi kao kateheta u župi i vjeroučitelj u osnovnim i srednjim školama. Osoba koja završi ovaj studij može raditi savjetodavni posao o realizaciji programa vjerskog odgoja koji se provodi u nekim predškolskim ustanovama. Može raditi u: obiteljskim savjetovalištima i savjetovalištima za mlade, u staračkim domovima te ustanovama palijativne skrbi, ali i u: medijima, turizmu, karitativnim, humanitarnim i socijalnim ustanovama.⁴⁸

⁴⁵ Usp. TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Teološko-katehetski odjel, u: <https://tko.unizd.hr/ot-nama> (07. V. 2020.)

⁴⁶ Usp. *Isto.*

⁴⁷ Usp. *Isto.*

⁴⁸ Usp. *Isto.*

2.2. Usporedba aktualnih studija

U prethodnom su poglavlju opisani studiji namijenjeni formaciji katoličkih vjeroučitelja koji će biti sposobni organizirati i izvoditi nastavu Katoličkog vjeronauka u osnovnim i srednjim školama te su navedene kompetencije koje student stječe studirajući na navedenim studijima u Republici Hrvatskoj. Ovo se poglavlje vezuje na prethodno donoseći usporedbu navedenih studija. Usporedba je izvršena temeljem kriterija usporedbe, a to su: broj kolegija i ECTS opterećenost studija, uvjeti upisa na studij, stručni naziv koji studenti stječu završetkom studija kao i kompetencije koje studenti stječu završetkom studija. Za potrebu su usporedbe studiji podijeljeni u tri kategorije. Prvu kategoriju čine preddiplomski studiji, drugu kategoriju diplomski studiji, a treću integrirani preddiplomski i diplomski studiji. Osim na temelju kriterija usporedbe, usporedba se vrši unutar studija određene kategorije i među kategorijama.

2.2.1. Broj kolegija i ECTS opterećenost studenata

Ako se promotri prvi kriterij usporedbe, a to je broj kolegija koje su studenti tijekom studija obvezni odslušati i položiti, moguće je zaključiti da svaka kategorija studija ima svoj broj kolegija koje su studenti obvezni odslušati i položiti. Tako studenti filozofsko-teoloških studija u Republici Hrvatskoj prosječno trebaju odslušati i položiti 95 kolegija, studenti preddiplomskih teološko-katehetskih studija i studija Teološko-religijskih znanosti trebaju u prosjeku odslušati i položiti 43 kolegija, a studenti diplomskih teološko-katehetskih i diplomskog studija teološko-religijskih znanosti prosječno trebaju odslušati i položiti 28 kolegija.

Najveći su broj kolegija obvezni odslušati i položiti studenti Teologije u Rijeci, dok najmanji broj kolegija slušaju i polažu studenti Teološko-katehetskog odjela u Zadru. Ako se u obzir uzme činjenica da je Teološko-katehetski studij Sveučilišta u Zadru dvopredmetni studij te da se studentskom ECTS opterećenju Teološko-katehetskog studija pridodaje i ECTS opterećenje kolegija drugog studija koji student paralelno studira, jasno je da je uzrok manjeg broja kolegija, koji studenti spomenutog odjela slušaju i polažu u odnosu na studente na drugim katoličkim učilištima u Republici Hrvatskoj, dvopredmetnost Teološko-katehetskog studija Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru. Ipak, ako se promotre i usporede brojevi obveznih i obvezno-izbornih kolegija preddiplomskih teološko-katehetskih studija i preddiplomskog studija Teološko-religijskih znanosti, jasno je da broj kolegija Teološko-katehetskog studija u Zadru nije puno manji nego broj kolegija preddiplomskog Teološko-

katehetskog studija Sveučilišta u Splitu i preddiplomskog studija Teološko-religijskih znanosti Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Isti je zaključak i ako se uspoređi broj kolegija teološko-katehetskog studija Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru s brojem kolegija diplomskog teološko-katehetskog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu i diplomskog studija teološko-religijskih znanosti Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Na svim je studijskim smjerovima za uspješan završetak preddiplomskog ili diplomskog studija potrebno da student stekne određeni broj ECTS bodova slušanjem i polaganjem određenog broja kolegija. Broj kolegija koje studenti trebaju odslušati nije jednak na svim studijskim razinama. Taj je broj manji na diplomskoj razini u odnosu na preddiplomsku razinu studija. Budući da je teološko-katehetski studij u Zadru dvopredmetni studij te studenti slušanjem i polaganjem kolegija drugog studijskog smjera stječu određeni dio ECTS bodova, studenti ovog usmjerenja na preddiplomskoj i diplomskoj razini studija slušaju manji broj kolegija, negoli studenti teološko-katehetskih smjerova drugih sveučilišta u Republici Hrvatskoj.

Broj je kolegija, koje je student obvezan odslušati i položiti ako upiše neki od navedenih studija te broj ECTS bodova koje je obvezan za vrijeme trajanja studija steći, prikazan u tablici broj jedan.

Tablica I. *Usporedba broja kolegija i ECTS opterećenosti studija*

NAZIV STUDIJA	BROJ KOLEGIJA KOJE JE OSOBA OBVEZNA ODSLUSATI I POLOZITI	ECTS OPTEREĆENOST CIJELOG STUDIJA
PD TKS Zadar	33	180
PD TKS Split	43	180
PD STRZ Zagreb	53	180
D TKS Zadar	17 s matičnog odjela plus 6 kolegija programa nastavničkih kompetencija	120
D TKS Split	28	120
D STRZ Zagreb	33	120
FTS Split	78	300
FTS Zagreb	101	300
FTS Rijeka	103	300
FTS Đakovo	98	300

Rezultati prikazane tablice u trećem stupcu pokazuju ECTS opterećenost studenata svih studija za formaciju katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj. Studenti završetkom preddiplomske razine studija, neovisno o broju kolegija, stječu jednak broj ECTS bodova, a to je 180. Završetkom diplomske razine studija stječu 120 ECTS bodova, a završetkom integriranog preddiplomskog i diplomskog teološko-katehetskog studija stječu 300 ECTS bodova. Uzrok je tomu taj što je Republika Hrvatska potpisnica Bolonjske deklaracije koja je, s ciljem povećanja efikasnosti studija i mogućnošću mobilnosti studenata i nastavnika, za jedan od ciljeva postavila „prihvatanje usporedivog (prenosivog) europskog sustava bodova (European Credit Transfer Sistem, ili ECTS) i jednosemestralnih tečajeva, uz slobodno kretanje studenata i nastavnika, kako bi se studiji učinili efikasnijim“.⁴⁹

2.2.2. Uvjeti upisa na studij

Ako se promotre i usporede uvjeti upisa na studije koji formiraju katoličke vjeroučitelje u Republici Hrvatskoj, jasno je da su uvjeti upisa studija unutar kategorije kojoj studiji pripadaju međusobno slični. Ipak, svaki studij ima neku specifičnost koja ga čini drugačijim od uvjeta upisa ostalih studija.

Studiji prve i treće kategorije kao uvjet pristupa natječaju za upis na prvu godinu studija navode završenu četverogodišnju srednju školu i položene ispite državne mature, s tim da svaki studij sam određuje pravila vezana uz ispite državne mature. Ono što je potrebno kao minimum pristupa natječaju za upis na prvu godinu na svakom studiju su položeni obvezni predmeti na državnoj maturi, a to su: hrvatski jezik, matematika i strani ili klasični jezik.

Razinu ispita navedenih predmeta svaki fakultet propisuje za sebe. Tako su pristupnici za upis na preddiplomske i integrirane filozofsko-teološke studije Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu i Teološko-katehetskog studija Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru obvezni položiti državnu maturu B razine za tri predmeta, a izborni predmet je neobvezan.⁵⁰ Pristupnici su za upis prve godine integriranih studija i preddiplomske razine studija Teološko-religijskih znanosti Teologije u Rijeci i Katoličkog bogoslovnog fakulteta

⁴⁹ Nedim ČIRIĆ, Bolonjska deklaracija kao nova paradigma (kvalitetnog) visokoškolskog obrazovanja, u: *Škola i život*, 62 (2016.) 1, 58.

⁵⁰ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Upisi, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/upisi> (10. III. 2021.); TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Studiji i studenti, u: <https://www.unizd.hr/studiji-i-studenti/upisi-na-sveuciliste/preddiplomski> (10. III. 2021.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Upisi u prvu godinu studija, u: <http://www.djkbk.unios.hr/hr/upisi-1-godina> (10. III. 2021.)

Sveučilišta u Zagrebu obvezni položiti ispite državne mature hrvatskog i stranog jezika razine A, ispit matematike razine B te jednog od ponuđenih izbornih predmeta.⁵¹

Pristupnici za upis na studije koji formiraju katoličke vjeroučitelje u Republici Hrvatskoj trebaju ostvariti dovoljan broj bodova na motivacijskom razgovoru.⁵² Jedini je studij koji ne nudi studentima obvezu ili mogućnost pristupanja motivacijskom razgovoru Teološko-katehetski studij Sveučilišta u Zadru čiji su uvjeti upisa gotovo u potpunosti isti kao i pristup za upis svih preddiplomskih i integriranih studija koji se na Sveučilištu u Zadru izvode jer su propisani Pravilnikom o studijima i studiranju.⁵³

Integrirani preddiplomski i diplomski Filozofsko-teološki studij i preddiplomski Teološko-katehetski studij Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, integrirani preddiplomski i diplomski Filozofsko-teološki studij i preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Filozofsko-teološki studij Teologije u Rijeci, pristupnike za upis koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Republici Hrvatskoj prije 2010. godine (i tako nisu polagali ispite državne mature) ili su srednjoškolsko obrazovanje završili ili završavaju izvan Republike Hrvatske, obvezuju na polaganje razredbenog ispita čiji se rezultati boduju, a bodovi pribrajaju ostalim bodovima.⁵⁴ Pristupnici su za upis spomenutih studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu obvezni, uz razredbeni postupak, proći i test motivacije.⁵⁵ Na internetskoj je stranici Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku navedeno da takvi pristupnici ne trebaju polagati razredbeni ispit, već na rang-listi neće imati dio bodova vezan uz državnu maturu. Takvim će se pristupnicima vrednovat bodovi koje su

⁵¹ Usp. *TEOLOGIJA U RIJECI*, Sveučilište u Zagrebu Katolički bogoslovni fakultet. Teologija u Rijeci. Područni studij (2012.), u: <http://ri-kbf.org/wp-content/uploads/2013/12/Teologija-promotivni-L-A4-2014.pdf> (10. III. 2021.); *KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU*, Upisi. Saznajte što nudimo, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studenti-i-studiranje/preddiplomski-i-diplomski-studij/upisi/> (10. III. 2021.)

⁵² Usp. *KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU*, Upisi, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/upisi> (10. III. 2021.); *SVEUČILIŠTE U ZADRU*, Studiji i studenti, u: <https://www.unizd.hr/studiji-i-studenti/upisi-na-sveuciliste/preddiplomski> (10. III. 2021.); *KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU*, Upisi u prvu godinu studija, u: <http://www.djkbk.unios.hr/hr/upisi-1-godina> (10. III. 2021.); *TEOLOGIJA U RIJECI*, Sveučilište u Zagrebu Katolički bogoslovni fakultet. Teologija u Rijeci. Područni studij (2012.), u: <http://ri-kbf.org/wp-content/uploads/2013/12/Teologija-promotivni-L-A4-2014.pdf> (10. III. 2021.); *KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU*, Upisi. Saznajte što nudimo, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studenti-i-studiranje/preddiplomski-i-diplomski-studij/upisi/> (10. III. 2021.)

⁵³ Usp. *SVEUČILIŠTE U ZADRU*, Pravilnici, u: <https://www.unizd.hr/o-nama/propisi-i-dokumenti/pravilnici> (11. III. 2021.)

⁵⁴ Usp. *KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU*, Upisi, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/upisi> (10. III. 2021.); *SVEUČILIŠTE U ZADRU*, Studiji i studenti, u: <https://www.unizd.hr/studiji-i-studenti/upisi-na-sveuciliste/preddiplomski> (10. III. 2021.); *TEOLOGIJA U RIJECI*, Sveučilište u Zagrebu Katolički bogoslovni fakultet. Teologija u Rijeci. Područni studij (2012.), u: <http://ri-kbf.org/wp-content/uploads/2013/12/Teologija-promotivni-L-A4-2014.pdf> (10. III. 2021.)

⁵⁵ Usp. *KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU*, Upisi. Saznajte što nudimo, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studenti-i-studiranje/preddiplomski-i-diplomski-studij/upisi/> (10. III. 2021.)

stekli na temelju prosjeka ocjena iz srednje škole i bodova koje steknu u motivacijskom razgovoru.⁵⁶

Pristupnici su za upis u prvu godinu Filozofsko-teološkog studija i preddiplomskog Teološko-katehetskog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, koji u srednjoj školi nisu pohađali Katolički vjeronauk uz zadovoljenje uobičajenih uvjeta upisa, obvezni položiti dodatnu provjeru znanja iz Katoličkog vjeronauka.⁵⁷

Na internetskim je stranicama Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu navedeno da pristupnici kandidati za svećeničko zvanje, ukoliko ispune ostale uvjete, imaju prednost pri upisu. Ta se prednost temelji na pismenoj preporuci mjerodavnog ordinarija ili osoba koje su za to određene od strane ordinarija.⁵⁸

Uvjet je upisa za pristupnike koji žele studirati diplomski Teološko-katehetski studij Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu ili diplomski Teološko-katehetski studij Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru završen preddiplomski Teološko-katehetski studij. Osim studenata koji su završili istovrsne studije na Teološko-katehetski studij Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru, mogu se upisati i kandidati koji su završili srodni preddiplomski studij uz obvezno polaganje razlikovnog modula od 30 ECTS-a koji se polažu za vrijeme diplomskog studija, a čije kolegije određuje stručno vijeće Odjela.⁵⁹ Ono što je na internetskoj stranici Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu objavljeno, uz spomenuti uvjet upisa, je i završeni neki drugi preddiplomski ekvivalentni studij o čijoj ekvivalentnosti procjenjuje Fakultetsko vijeće⁶⁰.

Pravilnikom je o radu Teološko-katehetskog odjela određeno da osoba koja je iznimno nadarena može upisati studij i bez da je prethodno završila odgovarajuće školovanje ako je

⁵⁶ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Upisi u prvu godinu studija, u: <http://www.djkbk.unios.hr/hr/upisi-1-godina> (10. III. 2021.)

⁵⁷ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Upisi, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/upisi> (10. III. 2021.)

⁵⁸ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Upisi u prvu godinu studija, u: <http://www.djkbk.unios.hr/hr/upisi-1-godina> (10. III. 2021.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Upisi. Saznajte što nudimo, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studenti-i-studiranje/preddiplomski-i-diplomski-studij/upisi/> (10. III. 2021.)

⁵⁹ Usp. SVEUČILIŠTE U ZADRU, Popis odgovarajućih preddiplomskih sveučilišnih studija za upis na diplomatske sveučilišne studije Sveučilišta u Zadru u akad. god. 2020./2021. s posebnostima razredbenog postupka, u: https://www.unizd.hr/Portals/0/sluzba_dds/diplomski/2020_21/2020_21_popisi_odgovarajucih_pd_studija.pdf (17. III. 2021.)

⁶⁰ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Diplomski Teološko katehetski studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/diplomski-tks> (10. III. 2021.)

moguće od te osobe očekivati da studij završi uz pratnju mentora koji joj se dodjeljuje, a uvjeti studija takve osobe određeni su aktima nositelja studija.⁶¹

Da bi kandidat mogao upisati sveučilišni studij Teološko-religijskih znanosti Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, potrebno je završiti preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, ili preddiplomski teološko-katehetski studij, ili preddiplomski studij teologije na teološkom učilištu u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvu. Uvjeti koje kandidati sa završenim preddiplomskim studijem teologije ili preddiplomskim teološko-katehetskim studijem na nekom drugom učilištu trebaju steći su 180 ECTS bodova i imati prosjek ocjena najmanje 3,5. Takvi studenti ovisno o odluci mjerodavnog povjerenstva trebaju polagati diferencijalne ispite. Broj se razlikovnih predmeta utvrđuje prilikom upisa, a ovisan je o prethodno završenom preddiplomskom studiju.⁶²

2.2.3. Akademski nazivi

Student po završetku integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog filozofsko-teološkog studija Katoličkog-bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Splitu i Đakovu stječe akademski naziv magistar/magistra (master) teologije. Student po završetku preddiplomskog Teološko-katehetskog studija Sveučilišta u Splitu i preddiplomskog Teološko-katehetskog studija u Zadru stječe akademski naziv prvostupnik/prvostupnica (baccalaureus) kateheta, dok student po završetku diplomskog Teološko-katehetskog studija Sveučilišta u Splitu i diplomskog Teološko-katehetskog studija Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru stječe akademski naziv magistar/magistra kateheta. Po završetku preddiplomskog studija Teološko-religijskih znanosti Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu student stječe akademski naziv sveučilišni prvostupnik/prvostupnica (baccalaureus/baccalaurea) teološko-religijskih znanosti. Završetkom diplomskog studija Teološko-religijskih znanosti stječe akademski naziv magistra (master) teološko-religijskih znanosti.⁶³

⁶¹ Usp. TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Pravilnik o radu Teološko-katehetskog odjela (pročišćen tekst), u: [https://tko.unizd.hr/Portals/65/Pravilnik%20o%20radu%20TKOa%20\(pro%20C4%8Di%20C5%A1%C4%87eni%20tekst\).pdf?ver=2020-02-20-155922-000](https://tko.unizd.hr/Portals/65/Pravilnik%20o%20radu%20TKOa%20(pro%20C4%8Di%20C5%A1%C4%87eni%20tekst).pdf?ver=2020-02-20-155922-000) (17. III. 2021.)

⁶² Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Upisi. Saznajte što nudimo, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studenti-i-studiranje/preddiplomski-i-diplomski-studij/upisi/> (10. III. 2021.)

⁶³ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Filozofsko-teološki studij, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/filozofsko-teoloski-studij/> (01. III. 2021.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Integrirani Filozofsko teološki studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/integrirani-fts> (07. V. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski Teološko katehetski studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/preddiplomski-tks> (07. V. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Diplomski Teološko katehetski studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/diplomski-tks> (07. V. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Sveučilišni integrirani preddiplomski i diplomski filozofsko-teološki studij (VII. 2010.), u: https://www.djkbh.hr/docs/studijски_program-

2.2.4. Kompetencije

Kompetencije koje su navedene kao one koje student stječe završetkom preddiplomskog Teološko-katehetskog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, preddiplomskog Teološko-katehetskog studija Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru i preddiplomskog studija Teološko-religijskih znanosti Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu gotovo su iste.

Završetak teološko-katehetskih studija čini studente kompetentnima za nastavak diplomske razine teološko-katehetskih studija, dok je u opisu studija Teološko-religijskih znanosti navedeno da završetak preddiplomske razine studija daje mogućnost nastavka diplomskog sveučilišnog studija Teološko-religijskih znanosti. Navedeno je i da studenti po završetku preddiplomskog studija Teološko-religijskih znanosti studij mogu nastaviti i na diplomskim studijima srodnih fakulteta u Republici Hrvatskoj i inozemstvu, uz uvjet da te zemlje priznaju ECTS bodovni sustav i uz uvjete koje su ti fakulteti propisali. Sva tri studija studente osposobljavaju za obnašanje poslova u crkvenim i kulturnim ustanovama i medijima.⁶⁴

Na internetskoj je stranici Teološko-katehetskog studija Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru navedeno da su studenti po završetku studija kompetentni i za rad u gospodarskim, zdravstvenim i socijalnim ustanovama, a na internetskoj je stranici preddiplomskog studija Teološko-religijskih znanosti navedeno da su studenti po završetku studija kompetentni za rad u području obrazovanja.⁶⁵

Ako se usporede kompetencije koje su internetskim stranicama navedene i koje studenti stječu završetkom diplomskih teološko-katehetskih studija i diplomskog studija Teološko-religijskih znanosti, jasno je da studenti na spomenutim studijima stječu jednake kompetencije. Studij ih čini kompetentnima za daljnje studiranje na stručnim, znanstvenim i

2010.pdf (07. V. 2020.); TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, u: <https://tko.unizd.hr/o-nama> (07. V. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/preddiplomski-studij-teolosko-religijskih-znanosti/> (17. III. 2021.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Diplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/diplomski-studij-teolosko-religijskih-znanosti/#toggle-id-2> (07. V. 2020.); TEOLOGIJA U RIJECI, Filozofsko-teološki studij, u: <http://tri-kbf.org/filozofsko-teoloski-studij/> (07. V. 2020.)
⁶⁴ Usp. TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Teološko-katehetski odjel, u: <https://www.unizd.hr/teoloskokatehetskiodjel/o-nama> (18. III. 2021.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski Teološko katehetski studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/preddiplomski-tks> (18. III. 2021.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/preddiplomski-studij-teolosko-religijskih-znanosti/> (18. III. 2021.)

⁶⁵ Usp. TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Teološko-katehetski odjel, u: <https://www.unizd.hr/teoloskokatehetskiodjel/o-nama> (18. III. 2021.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/preddiplomski-studij-teolosko-religijskih-znanosti/> (18. III. 2021.)

poslijediplomskim studijima u Republici Hrvatskoj i inozemstvu te za: obnašanje vjeroučiteljske službe u osnovnoj i srednjoj školi, za rad u župnoj katehezi, za rad u predškolskim ustanovama u smislu savjetovanja u realizaciji programa vjerskog odgoja djece. Završetkom su diplomske razine spomenutih studija studenti kompetentni za rad u ustanovama koje su u prethodnom paragrafu navedene kao one u kojima mogu djelovati studenti po završetku preddiplomskih teološko-katehetskih studija i preddiplomskog studija Teološko-religijskih znanosti.⁶⁶

Ako se uspoređuje popis kompetencija filozofsko-teoloških studija u Republici Hrvatskoj, može se doći do zaključka kako su osobe koje završe filozofsko-teološki studij u Zagrebu, Splitu, Đakovu ili Rijeci kompetentne za obavljanje jednakih poslova, a to su: obnašanje crkvenih službi i misijski rad, daljnji znanstveno-istraživački rad, rad u knjižnicama, dušobrižništvu, u savjetovalištim, etičkim povjerenstvima, za rad u školi kao vjeroučitelji ili nastavnici i za rad u župi kao katehete.⁶⁷ Na internetskoj je stranici Filozofsko-teološkog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu i na internetskoj stranici Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu navedeno da završetak integriranog preddiplomskog i diplomskog Filozofsko-teološkog studija studente osposobljava za daljnji nastavak školovanja na poslijediplomskom studiju teologije ili srodnih znanosti te kako su studenti po završetku filozofsko-teološkog studija kompetentni za rad u školi, ne samo kao vjeroučitelji, već da učenicima mogu predavati latinski jezik, logiku i filozofiju.⁶⁸

Ako se usporede kompetencije koje studenti stječu studiranjem i završetkom preddiplomskih studija s kompetencijama koje stječu završetkom u ovom radu spominjanih diplomskih studija, jasno je da su studenti po završetku diplomske razine studija kompetentni za obavljanje poslova koje ne mogu obavljati studenti po završetku preddiplomske razine

⁶⁶ Usp. TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Teološko-katehetski odjel, u: <https://tko.unizd.hr/ona> (18. III. 2021.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Diplomski studij Teološko-religijskih znanosti – Katolički bogoslovni fakultet, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/diplomski-studij-teolosko-religijskih-znanosti/#toggle-id-2> (18. III. 2021.)

⁶⁷ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Filozofsko-teološki studij, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/filozofsko-teoloski-studij/#toggle-id-2> (18. III. 2021.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Integrirani Filozofsko teološki studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/integrirani-fts> (18. III. 2021.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Sveučilišni integrirani preddiplomski i diplomski filozofsko-teološki studij, u: http://www.djkbk.unios.hr/docs/studijски_program-2010.pdf (18. III. 2021.); TEOLOGIJA U RIJECI, Sveučilište u Zagrebu Katolički bogoslovni fakultet. Teologija u Rijeci. Područni studij (2012.), u: <http://ri-kbf.org/wp-content/uploads/2013/12/Teologija-promotivni-L-A4-2014.pdf> (18. III. 2021.)

⁶⁸ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Sveučilišni integrirani preddiplomski i diplomski filozofsko-teološki studij, u: http://www.djkbk.unios.hr/docs/studijски_program-2010.pdf (18. III. 2021.)

studija. To je posao u školi kao vjeroučitelj, daljnje studiranje na stručnim, znanstvenim i poslijediplomskim studijima u Republici Hrvatskoj i inozemstvu i rad u predškolskim ustanovama u smislu savjetovanja u realizaciji programa vjerskog odgoja djece. Studenti po završetku integriranih preddiplomskih i diplomskih filozofsko-teoloških studija u Republici Hrvatskoj stječu kompetencije koje ne stječu završetkom preddiplomskih i diplomskih teološko-katehetskih studija i studija Teološko-religijskih znanosti Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a to su: kompetentnost za prezbiterat, đakonat i druge pastoralne službe, kompetentnost za daljnji poslijediplomski studij iz područja teoloških i srodnih znanosti. Studenti po završetku filozofsko-teoloških studija razvijaju kompetencije kritičkog promišljanja i etičko-moralnog i teološkog argumentiranja što ih čini sposobnima za rad u savjetovalištim i etičkim povjerenstvima.⁶⁹

Iako su kompetencije koje su na internetskoj stranici Teološko-katehetskog studija Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru navedene kao one koje studenti stječu završetkom preddiplomskog i diplomskog studija gotovo istovjetne kompetencijama koje studenti stječu na preddiplomskom i diplomskom Teološko-katehetskom studiju u Splitu te na preddiplomskom i diplomskom studiju Teološko-religijskih znanosti u Zagrebu, ipak je potrebno izdvojiti Teološko-katehetski studij Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru kao onaj studij čijom preddiplomskom i diplomskom razinom studija studenti stječu nastavničke kompetencije na posebno predviđen način.

Naime, u sklopu Sveučilišta u Zadru djeluje *Centar Stjepan Matičević* čiji nastavnici organiziraju provođenje programa za stjecanje nastavničkih kompetencija koje studenti Sveučilišta u Zadru pa tako i studenti Teološko-katehetskog studija polaze po A modelu. Riječ je o modelu koji za studente organizira slušanje i polaganje kolegija iz didaktičko-metodičko-pedagoško-psihološkog područja odgoja i obrazovanja, a koji studentima Teološko-katehetskog studija Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru daju mogućnost stjecanja potrebnih kompetencija za organizaciju suvremenih oblika nastave Katoličkog vjeronauka u osnovnim i srednjim školama.⁷⁰

⁶⁹ Usp. TEOLOGIJA U RIJECI, Filozofsko-teološki studij, u: <http://ri-kbf.org/filozofsko-teoloski-studij/> (07. V. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Integrirani Filozofsko teološki studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/integrirani-fts> (07. V. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Sveučilišni integrirani preddiplomski i diplomski filozofsko-teološki studij, (VII. 2010.), u: https://www.djkbkf.hr/docs/studijski_program-2010.pdf (07. V. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Filozofsko-teološki studij, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/filozofsko-teoloski-studij/> (07. V. 2020.)

⁷⁰ Usp. SVEUČILIŠTE U ZADRU, Syllabusi, u: <https://www.unizd.hr/csm/program-za-stjecanje-nastavnickih-kompetencija-model-a/syllabusi> (19. III. 2021.)

DRUGI DIO: KATOLIČKI VJEROUČITELJ IZMEĐU STEČENIH I TRAŽENIH KOMPETENCIJA

U drugom je dijelu rada u središtu analize osoba katoličkog vjeroučitelja, preciznije, definiranje njegovih uloga kao i opis kompetencija koje stječe studiranjem u Republici Hrvatskoj. Osim u vidu kompetencija koje studirajući stječe, njegova će se osoba i uloga razmatrati i u odnosu na učeničke kompetencije čiji razvoj predviđa program kurikulske reforme *Škola za život*.

3. Katolički vjeronauk u *Školi za život*

U trećem se poglavlju rada nalazi objašnjenje eksperimentalnog programa *Škola za život* koji je dio cjelovite kurikulske reforme, a naglasak se stavlja na njezine ciljeve. Poglavlje potom donosi opis strukture i sadržaja kurikula Katoličkog vjeronauka koji je u sklopu reforme objavljen 2019. godine,⁷¹ kao i opis učeničkih kompetencija koje se njime predviđaju.

3.1. *Škola za život* i kurikulska reforma

Škola za život naziv je za eksperimentalni odgojno-obrazovni program koji sufinancira Europska unija iz Europskog socijalnog fonda. Ovaj se projekt provodio najprije u četrdeset osam osnovnih i dvadeset šest srednjih škola u Republici Hrvatskoj. U provođenju su programa uključene škole iz svih županija. Od školske godine 2019./2020., program se provodi u prvim, petim i sedmim razredima osnovnih škola. Provedba se programa, vezana uz učenike sedmih razreda, ne odnosi na sve predmete. Predmeti su sedmih razreda, koji se provode po načelima *Škole za život*, Kemija, Fizika i Biologija. U četverogodišnjim se strukovnim školama program provodi u općeobrazovnim predmetima, dok se u gimnazijama provodi u svim predmetima.⁷²

Od školske se godine 2020./2021. program počinje primjenjivati u: 2., 3., 6. i 7. razredima (preostali predmeti), 8. razredima (prirodoslovni predmeti), 2. i 3. razredu srednjih škola općeobrazovnog usmjerenja i obaveznim predmetima državne mature u strukovnim školama.⁷³

⁷¹ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije, u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (25. VII. 2020.)

⁷² Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Eksperimentalne škole, u: <https://skolazazivot.hr/o-projektu/eksperimentalne-skole/> (21. VII. 2020.)

⁷³ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Tri godine promjena 9. lipanj 2017. – 23. srpanj 2020., u: <https://mzo.gov.hr/vijesti/tri-godine-promjena/3893> (03. III. 2021.)

Cjelovita je kurikulska reforma imala za cilj čuti mišljenja stručnjaka odgojno-obrazovnih područja, učenika i roditelja. Tako su u razmatranje prihvaćane inovativne metodičke preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda kurikula svakog nastavnog predmeta koji je zahvaćen reformom i uključen u provođenje eksperimentalnog programa i ishoda međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu.⁷⁴ Inovativne su metodičke preporuke dostavljali vjeroučitelji koji su zaposleni u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj, a 7. svibnja 2019. godine imenovani su članovi povjerenstva za odabir metodičkih preporuka. Gordana Barudžija, Ankica Mlinarić, Dalibor Adžić, Tomislav Tomasić i Sabina Marunčić bili su i ostali članovi povjerenstva za Katolički vjeronauk.⁷⁵

Na internetskoj je stranici portala moguće pronaći primjere radnih verzija digitalnog metodičkog priručnika za osnovne i digitalnog metodičkog priručnika za srednje škole u kojima su predložene aktivnosti putem kojih je moguće ostvariti ishode koji su navedeni u Nacionalnom kurikulumu nastavnog predmeta Katolički vjeronauk.⁷⁶ Priručnici su polazna točka za rad u učionici ili u slučaju rada na daljinu koji je obilježio razdoblje od travnja do lipnja 2020. godine. Nastavnici imaju slobodu u kreiranju tijekom nastavnog sata i nastavnih procesa.⁷⁷

3.1.1. Ciljevi Škole za život

Tim je stručnjaka koji je planirao kurikulsku reformu, u želji da se škola približi izazovima učeničke svakodnevnice i tržišta rada, predložio promjene i nove projekte u školstvu Republike Hrvatske. Novi su projekti opisani u prethodnom poglavlju rada, a ciljevi se eksperimentalnog programa i pokrenutih projekata donose ovdje. Prvi i glavni cilj eksperimentalnog programa *Škola za život* jest provjeriti jesu li novi kurikuli, oblici metoda rada i uvedena nastavna sredstva primjenjivi u nastavnom radu. Drugi je cilj povećati kompetencije učenika za rješavanje

⁷⁴ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, 1. krug metodičkih preporuka, srpanj 2019, u: <https://skolazazivot.hr/metodicke-preporuke/> (23. VII. 2020.)

⁷⁵ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Odluka o imenovanju članova Povjerenstva za odabir inovativnih „Metodičkih preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda predmetnih kurikulumu i međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu“ (06. VI. 2019.), u: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/Odluke//Odluka%20o%20imenovanju%20clanova%20povjerenstva%20za%20odabir%20Metodickih%20preporuka%20za%20ostvarivanje%20odgojno-obrazovnih%20ishoda---objavljeno%2018-6-2019.pdf> (23. VII. 2020.)

⁷⁶ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Primjeri radnih verzija digitalnih metodičkih priručnika, u: <https://skolazazivot.hr/obrazovni-sadrzaji/metodicki-prirucnici/metodicki-prirucnici-za-osnovnu-skolu/> (23. VII. 2020.)

⁷⁷ Usp. *Isto*.

problema, a treći je cilj povećati zadovoljstvo učenika u školi, kao i povećati motivaciju učitelja i nastavnika koji rade u školama.⁷⁸

Škola za život usmjerena je na usvajanje ishoda učenja (znanja, razvoj vještina i sposobnosti). Cilj je da učenici postanu subjekti vlastitog učenja. Subjekom će postati ukoliko raspravljaju, razmišljaju, samostalno istražuju, analiziraju, povezuju i procjenjuju nastavni sadržaj. Ciljevi će se programa ostvariti ukoliko učenici budu aktivni sudionici nastavnih procesa, a ne samo pasivni primatelji informacija, stoga program zahtjeva aktivnost učenika u nastavi, izvođenje pokusa i eksperimenata i kreativno stvaralaštvo.⁷⁹ Velik je naglasak stavljen na razvoj vještina korištenja informacijsko-komunikacijskom tehnologijom posebice na korištenje digitalnih uređaja, alata i virtualnih platformi u svom radu. Važno je razumjeti kako cilj nije taj da tehnologija u potpunosti zamijeni tradicionalne alate, izvore i oblike učenja ili da minimalizira komunikaciju učenika međusobno ili komunikaciju učenika i nastavnika. Učenici će razvijati i primjenjivati komunikacijske vještine, a mijenja se i pristup čitanja lektira.⁸⁰

Učenici će informacije o vlastitom radu dobiti ne samo putem ocjenjivanja pisanih i usmenih radova, prezentacija, domaćih zadaća i različitih aktivnosti, već će se provoditi i promijenjeni način vrednovanja. Predviđeno je odvijanje vrednovanja na tri razine. Prva je razina razina samovrednovanja koja podrazumijeva da učenici razmišljaju o vlastitom učenju. Učenici trebaju razmišljati o svojim jakostima, slabostima i o onome što znaju. Druga se razina vrednovanja odnosi na to da učenik vrednuje druge učenike iz razreda prema istim kriterijima, jakostima, onome što znaju i onome na čemu trebaju dodatno raditi. Treća se razina vrednovanja odnosi na iste kriterije samo što mišljenje o jakostima, slabostima i onome što je zadovoljavajuće iznose učitelji. Oni su ti koji učenicima jasno daju povratnu informaciju o svladavanju teme.⁸¹

3.1.2. Provođenje eksperimentalnog programa

Provođenje je *Škole za život* planski odrađeno. U vremenu od početka frontalnog uvođenja eksperimentalnog programa u škole, od školske godine 2019./2020. do danas, mnogo je toga učinjeno i velik je broj stručnjaka bio uključen u osmišljavanje i realizaciju projekta što svjedoči

⁷⁸ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Eksperimentalne škole, u: <https://skolazazivot.hr/o-projektu/eksperimentalne-skole/> (24. VII. 2020.)

⁷⁹ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Što učenici mogu očekivati u školi za život? (13. IX. 2019.), u: <https://skolazazivot.hr/sto-ucenici-mogu-ocekivati-u-skoli-za-zivot/> (21. VII. 2020.)

⁸⁰ Usp. *Isto.*

⁸¹ Usp. *Isto.*

o kvaliteti promišljanja ovog programa i samog provođenja. U sam je projekt uključeno osam tisuća četiristo i devetnaest učenika. Četrdeset se i dvije tisuće sedamsto dvadeset i četiri učenika služi virtualnim učionicama kojih za sada ima osamdeset jedna. Učitelji, nastavnici i profesori čije su škole i predmeti ušli u program, prošli su tristo dvadeset i šest dana edukacije za eksperimentalni program te četiristo dvadeset i četiri edukacije iz informatike. Savjetnici su organizirali sedamdeset i tri promotivna roditeljska sastanka. Prvog je dana nastave posjećeno šezdeset i pet škola. Prije početka nastave održane su tisuću devedeset i dvije edukacije uživo, a organizirana su trideset i dva usavršavanja za devetsto osamdeset i četiri učitelja i nastavnika informatike. Stručnim je usavršavanjima na županijskoj ili na lokalnoj razini pristupilo dvadeset i šest tisuća devetsto osamdeset i osam sudionika. Organizirano je pet regionalnih stručnih skupova o predmetnim kurikulumima te devetsto dvadeset i sedam stručnih usavršavanja na lokalnoj ili županijskoj razini.⁸²

Na internetskoj je stranici portala *Škola za život* moguće pronaći više naslova koji se odnose na obrazovne sadržaje programa. Voditelji su marljivo i više godina radili na kurikulskoj reformi i osmišljavanju eksperimentalnog programa. Osmišljeno je da se organiziraju savjetnički posjeti školama koje su uključene u program, mrežni seminari (webinari) i radionice. Provedene su metodičke preporuke te je napisan metodički priručnik za osnovnu i srednju školu. Pokrenute su virtualne učionice, održan je nacionalni stručni skup i napisani su kurikuli nastavnih predmeta i međupredmetnih tema za 2019. godinu. S ciljem pružanja potpore školama uključenima u provedbu kurikulske reforme, savjetnički je tim od lipnja 2018. do prosinca 2019. godine organizirao pet savjetničkih posjeta. Prvi je posjet organiziran u lipnju i srpnju 2018. godine, drugi u listopadu 2018. godine, treći u travnju 2019. godine, četvrti je posjet organiziran u svibnju i lipnju 2019. godine, a posljednji je organiziran u prosincu 2019. godine.⁸³

3.2. Kurikul predmeta *Katolički vjeronauk*

Kurikul je Katoličkog vjeronauka za osnovne škole i gimnazije najprije donijela i predložila Hrvatska biskupska konferencija te ga je, po odobrenju 23. siječnja 2019. godine donijela ministrica znanosti i obrazovanja prof. dr. sc. Blaženka Divjak. Pravni je temelj za donošenje kurikula treći članak, stavak četvrti Ugovora o Katoličkom vjeronauku u javnim školama i

⁸² Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Projekt u brojkama, u: <https://skolazazivot.hr/o-projektu/projekt-u-brojkama/> (21. VII. 2020.)

⁸³ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Savjetnički posjeti, u: <https://skolazazivot.hr/category/savjetnicki/> (23. VII. 2020.)

vjerskom odgoju u javnim i predškolskim ustanovama koji je 29. siječnja 1991. godine zaključen i potpisan u Zagrebu.⁸⁴

3.2.1. Implementacija kurikula Katoličkog vjeronauka u škole

O potrebnim je koracima za uspješno frontalno uvođenje kurikulske reforme u škole promišljao velik broj ljudi koji uključuje osobe ekspertne skupine kurikulske reforme i eksperimentalnog programa, ravnatelje i stručne suradnike škola koji su u program uključeni te sve učitelje i nastavnike čiji su predmeti zahvaćeni kurikulskom reformom i eksperimentalnim programom. Tako su nadležna tijela koja godinama promišljaju o vjerskom odgoju i obrazovanju u Republici Hrvatskoj činila ono što je u njihovoj nadležnosti, a što bi pridonijelo uspješnoj implementaciji novog kurikula nastavnog predmeta Katolički vjeronauk. Osim sudjelovanja u edukacijskim programima koje je ekspertna skupina organizirala, vjeroučitelji su sudjelovali i u snimanju i objavljivanju mrežnih seminara.

Naime, Ministarstvo je znanosti i obrazovanja donijelo odluku da će uspješni odgojno-obrazovni djelatnici, koji su za svoj kvalitetan i produktivan rad nagrađeni u 2019. godini putem mrežnih seminara, predstaviti primjere vlastite dobre prakse⁸⁵ te je u prosincu 2019. godine objavljen prvi mrežni seminar, a do srpnja 2020. godine objavljeno je devedeset i sedam mrežnih seminara.⁸⁶ Objavljena su i dva *Teachmeet* mrežna seminara. Prvi je objavljen u svibnju 2020. godine, a drugi u srpnju 2020. godine.⁸⁷ Nastavljeno je tradicionalno organiziranje ljetnih i zimskih katehetskih škola koje su svojim temama usmjerene na suočavanje s aktualnim izazovima u društvu i Crkvi, a koji se reflektiraju na školstvo. Tako je od početka kurikulske reforme organizirano osam katehetskih škola. One se, ovisno o godišnjem dobu provođenja, dijele na zimske, proljetne, ljetne ili jesenske.

Također, postoji diferencijacija obzirom na razinu obrazovanja učenika s kojima vjeroučitelji u školi surađuju pa tako postoje katehetske škole za vjeroučitelje koji predaju u osnovnoj školi te katehetske škole za vjeroučitelje koji djeluju u srednjim školama. Prva koja je za vrijeme provođenja kurikulske reforme organizirana bila je katehetska zimska škola koja

⁸⁴ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije, u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (25. VII. 2020.)

⁸⁵ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Webinar, u: <https://skolazazivot.hr/webinari/> (23. VII. 2020.)

⁸⁶ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Snimke webinar nagrađenih učitelja, u: <https://skolazazivot.hr/webinar-grupe/snimke-webinara-nagrađenih-ucitelja/> (23. VII. 2020.)

⁸⁷ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Teachmeet webinar eksperimentalnih škola, u: <https://skolazazivot.hr/webinar-grupe/teacmeet-webinari-eksperimentalnih-skola/> (23. VII. 2020.)

je održana u Zagrebu u siječnju 2019. godine na temu *Vjera – znanje – iskustvo – O vrednovanju ne-mjerljivog*.⁸⁸ Katehetska proljetna škola za vjeroučitelje koji djeluju u osnovnim školama, a tema susreta bila je *Stvarati – ostavljati tragove Ljubavi*, održana je u Zagrebu u travnju iste godine.⁸⁹ Katehetska ljetna škola za vjeroučitelje u srednjim školama na temu *Učenje vjere u susretu sa stvarnošću* održana je 22. i 23. kolovoza 2019. godine u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu u Zagrebu, a nekoliko je dana nakon toga u Splitu organizirana ljetna katehetska škola s temom *Katolički vjeronauk u procesu kurikularne reforme* na kojoj je sudjelovalo 340 vjeroučitelja iz cijele Hrvatske.⁹⁰

Iduće su školske godine, 2019./2020., organizirane tri katehetske škole od kojih je prva, zimska katehetska škola za vjeroučitelje u osnovnim školama, organizirana u siječnju 2020. godine s temom *Božja objava u knjizi stvorenja - Vjeronauk u školi i odgoj za očuvanje stvorenog*.⁹¹ Katehetska je ljetna škola za vjeroučitelje u srednjim školama organizirana u kolovozu 2020. s temom *Doticaji s ranjivošću u vjeroučiteljskom pozivu*, a promatrana je iz različitih perspektiva.⁹² Jesenska je katehetska škola s glavnom temom *Učenici s višestrukim teškoćama u obitelji, školi i Crkvi* organizira u listopadu 2019. godine u Zagrebu i bila je namijenjena vjeroučiteljima koji rade u posebnim uvjetima odgoja i obrazovanja.⁹³

U siječnju je 2021. godine katehetska zimska škola organizirana kao mrežni seminar za vjeroučitelje osnovnih škola pod nazivom *Dati lice odgoju*. Budući da je broj sudionika koji su željeli sudjelovati na mrežnom seminaru bio veći od broja sudionika koji je planiran, materijali su mrežnog seminara postavljeni naknadno na *Loomen* platformi. Vjeroučitelji koji nisu uspjeli sudjelovati na mrežnom seminaru mogli su materijale preuzeti i pregledati te potom riješiti anketni upitnik koji se odnosio na predavanja i cjelokupnu edukaciju. Nakon što su izvršili sve

⁸⁸ Usp. NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, Katehetska zimska škola, 10. i 11. siječnja 2019., u: <https://nku.hbk.hr/2019/05/06/katehetska-zimska-skola-10-i-11-sjecnja-2019/> (06. III. 2021.)

⁸⁹ Usp. NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, Katehetska proljetna škola 2019, u: <https://nku.hbk.hr/2019/06/10/katehetska-proljetna-skola-2019/> (06. III. 2021.)

⁹⁰ Usp. NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, Katehetska ljetna škola za srednjoškolske vjeroučitelje, Zagreb, u: <https://nku.hbk.hr/2019/08/23/katehetska-ljetna-skola-za-srednjoskolske-vjeroucitelje-zagreb/> (06. III. 2021.)

⁹¹ Usp. NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, Katehetska zimska škola, u: <https://nku.hbk.hr/2020/01/13/1987/> (06. III. 2021.)

⁹² Usp. NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, Katehetska ljetna škola za vjeroučitelje i vjeroučiteljice u srednjim školama, u: <https://nku.hbk.hr/2020/08/27/katehetska-ljetna-skola-za-vjeroucitelje-i-vjerouciteljice-u-srednjim-skolama/> (06. III. 2021.)

⁹³ Usp. NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, Katehetska škola za vjeroučitelje u posebnim uvjetima odgoja i obrazovanja, Zagreb, u: <https://nku.hbk.hr/2019/10/28/katehetska-skola-za-vjeroucitelje-u-posebnim-uvjetima-odgoja-i-obrazovanja-zagreb/> (06. III. 2021.)

navedeno, dobili su potvrdu o sudjelovanju na katehetskoj zimskoj školi za vjeroučitelje osnovnih škola.⁹⁴

Školsku godinu 2019./2020. obilježava početak frontalnog provođenja kurikulske reforme putem eksperimentalnog projekta *Škola za život*. Osim početka *Škole za život*, spomenute školske godine odgojno-obrazovni djelatnici i učenici suočili su se s pandemijom koju je uzrokovao koronavirus te je u ožujku 2020. godine Ministarstvo znanosti i obrazovanja donijelo odluku o provođenju škole na daljinu što je zahtijevalo brzu prilagodbu novonastaloj situaciji.⁹⁵ Upravo je takvo stanje potaknulo vjeroučitelje da se organiziraju i snime video materijale koje su dijelili s kolegama vjeroučiteljima iz cijele zemlje. Riječ je o projektu koji je zahtijevao maksimalan angažman katoličkih vjeroučitelja iz cijele Hrvatske. Snimili su 350 video lekcija za nastavu Katoličkog vjeronauka u osnovnim i srednjim školama. Snimljeni su materijali postavljeni na *Loomen* platformi kako bi bili dostupni svim katoličkim vjeroučiteljima u Republici Hrvatskoj.⁹⁶

3.2.2. Struktura i sadržaj kurikula

Okvir je nacionalnog kurikula krovni nacionalni kurikulski dokument koji „na općoj razini određuje elemente kurikuluskoga sustava za sve razine i vrste dovisokoškolskoga odgoja i obrazovanja“⁹⁷ pa tako i Kurikulum Katoličkog vjeronauka za osnovne škole i gimnazije koji je donesen 2019. godine. Objavi su kurikula Katoličkog vjeronauka za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj prethodili brojni drugi koraci vezani uz kurikulsku reformu, no ono što se ne smije zanemariti su ranijih godina objavljeni planovi i programi Katoličkog vjeronauka u osnovnim i srednjim školama. Među svim se ranije osmišljenim i objavljenim planovima i programima izdvaja onaj koji je objavljen 2006. godine jer je donesen kao otvoreni kurikulum što znači da je zamišljen kao okvir djelovanja nastavnika i učenika, odnosno, on je

⁹⁴ Usp. NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, Katehetska zimska škola, novi termin na Loomenu, u: <https://nku.hbk.hr/2021/01/19/katehetska-zimska-skola-novi-termin-na-loomenu/> (06. III. 2021.)

⁹⁵ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Modeli i preporuke za rad u uvjetima povezanima s bolesti COVID-19 (2020.), u: <https://mzo.gov.hr/vijesti/modeli-i-preporuke-za-rad-u-uvjetima-povezanima-s-bolesti-covid-19-u-pedagoskoj-skolskoj-godini-2020-2021/3916> (06. III. 2021.)

⁹⁶ Usp. NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, Vjeroučitelji iz cijele Hrvatske za sve vjeroučitelje u Hrvatskoj!, u: <https://nku.hbk.hr/2021/02/24/zavrzni-sastanak-clanova-radne-skupine-za-izradu-video-lekcija-iz-katolickoga-vjeronauka/> (06. III. 2021.)

⁹⁷ MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Okvir nacionalnoga kurikuluma. Prijedlog nakon javne rasprave (prosinac 2017.), u: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi//Okvir%20nacionalnoga%20kurikuluma.pdf> (05. III. 2021.)

kreiran na način da daje slobodu nastavnicima i učenicima u realizaciji predviđenog izvedbenog plana.⁹⁸

Sadržaj je aktualnog kurikula Katoličkog vjeronauka razložen u sedam poglavlja koja čine glavni dio dokumenta te dva priloga. Svako poglavlje rada svojom tematikom pridonosi stvaranju jasne i cjelovite slike o svrsi, ciljevima, domenama i ishodima nastavnih sati Katoličkog vjeronauka. Prilozi donose konkretan pregled ishoda i njihovu razradu po razredima i sadržajnim domenama te prikaz godišnjeg broja sati i oblika izvođenja nastavnog predmeta Katolički vjeronauk u osnovnoj školi i gimnazijama.

Prvo poglavlje donosi svrhu i opis predmeta Katoličkog vjeronauka, a drugo poglavlje donosi odgojno-obrazovne ciljeve učenja i poučavanja.

„Svrha je Katoličkoga vjeronauka u školi omogućiti učenicima sustavno, postupno i što cjelovitije upoznavanje, produbljivanje i usvajanje kršćanskoga nauka i katoličke vjere radi ostvarivanja evanđeoskog poziva na svetost i postignuća pune općeljudske, moralne i kršćanske zrelosti.“⁹⁹

Ciljevi koji se žele dostići navedenim Kurikulumom usmjereni su na to da nastava Katoličkog vjeronauka učeniku omogući da:

- „razvije sposobnost postavljanja pitanja o Bogu, čovjeku, svijetu, smislu i vrijednostima života, etičkim i moralnim normama ljudskoga djelovanja te sposobnosti smislenoga predstavljanja i objašnjavanja odgovora koji na ta pitanja dolaze iz razuma, Objave i vjere Katoličke Crkve,
- upozna i razumije kršćansku religiju i katoličku vjeru te temeljne istine vjere u svjetlu cjelovitoga nauka Katoličke Crkve,
- poznaje sadržaj i osnovnu strukturu Biblije i temeljna obilježja kršćanske Objave i povijesti spasenja, da razumije značenje Božje riječi u Bibliji i crkvenom naviještanju te argumentirano raspravlja i vrjednuje njezin utjecaj na povijest čovječanstva, ljudsku kulturu i konkretan život,
- pronalazi vlastiti put izgradnje života i odgovornoga moralnog djelovanja prema kršćanskoj poruci i katoličkoj vjeri te postane sposoban artikulirati, graditi i vrjednovati život iz te vjerske i katoličke perspektive,
- upozna i vrjednuje sakramente, liturgijska i crkvena slavlja te molitvu kao duhovnu snagu i duhovno-vjernički način pripadništva i života, zajedništva i slavlja u Katoličkoj Crkvi,

⁹⁸ Usp. MINISTARSTVO PROSVJETE I ŠPORTA, Program katoličkog vjeronauka u osnovnoj školi (03. X. 2003.), u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_10_156_2241.html (17. XI. 2020.)

⁹⁹ MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije, u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (25. VII. 2020.)

- poznaje temeljne događaje povijesti i tradicije Katoličke Crkve i shvaća njezinu sakramentalnu stvarnost, razumije da je ona zajednica Kristovih vjernika, nositeljica Objave Božje i navjestiteljica Radosne vijesti spasenja za sve ljude,
- shvati da je pripadnost Katoličkoj Crkvi, u okviru konkretne crkvene zajednice, poziv na svjesno i odgovorno kršćansko djelovanje i vladanje u Crkvi i u društvu,
- poznaje temeljna obilježja različitih religija, konfesija i svjetonazora te promiče razumijevanje i poštovanje drukčijih razmišljanja, stavova, tradicija i životnih odluka.¹⁰⁰

Ti se ciljevi odnose na stjecanje religiozne kompetencije vjeroučenika kojom se trebaju odlikovati i njihovi vjeroučitelji.¹⁰¹

Treće je poglavlje Kurikuluma detaljan pregled i opis sadržajnih domena u organizaciji kurikula nastavnog predmeta Katolički vjeronauk. Prva se domena odnosi na *Čovjeka i svijet u Božjem naumu*. Potom slijede domene: *Božja riječ i vjera Crkve u životu kršćana*, *Kršćanska ljubav i moral na djelu* te *Crkva u svijetu*. U četvrtom su poglavlju opisani odgojno-obrazovni ishodi, sadržaji i razine njihove usvojenosti po razredima i domenama za svaki razred osnovne i srednje škole. Razina je ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u tekstu kurikula opisana na razini dobar, a preostale su tri razine (zadovoljavajuća, vrlo dobra i iznimna) opisane u prilogu broj jedan i metodičkom priručniku predmetnog kurikula. Peto se poglavlje odnosi na opis načina povezanosti Katoličkog vjeronauka s drugim predmetima i međupredmetnim temama. Šesto poglavlje donosi opis učenja i poučavanja predmeta, a u sedmom su poglavlju opisani načini praćenja i vrednovanja usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda na navedenim razinama.¹⁰²

¹⁰⁰ MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije, u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (25. VII. 2020.)

¹⁰¹ Usp. Jadranka GARMAZ, NOK i vjeronauk: religiozna kompetencija u školskom vjeronauku, u: *Crkva u svijetu*, 47 (2012.) 4, 430.

¹⁰² Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije, u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (25. VII. 2020.)

4. Profil vjeroučitelja Katoličkog vjeronauka u Školi za život

Nakon analize predviđenih učeničkih kompetencija, četvrto poglavlje donosi opis uloga vjeroučitelja Katoličkog vjeronauka te popis i opis kompetencijskih područja katoličkog vjeroučitelja i kompetencija čiji je razvoj predviđen u elaboratima studijskih programa za temeljnu formaciju katoličkih vjeroučitelja.

4.1. Identitet i uloge katoličkog vjeroučitelja

Identitet je katoličkog vjeroučitelja u svojoj biti povezan s osnovnim karakteristikama ljudske osobe i nekim specifičnim odrednicama. Potrebno je istaknuti identitet i ulogu katoličkog vjeroučitelja, ali odvojeno. Uzimajući teološku antropologiju u obzir, može se reći kako je pitanje identiteta ujedno i pitanje osobnosti, a pitanje se uloga odnosi na čovjeka kao individu.

4.1.1. Identitet katoličkog vjeroučitelja

Čovjek jest cjelovito biće, osoba. Biti osoba znači biti stvoren od Stvoritelja, na njegovu sliku. Mateljan tvrdi da je identitet katoličkog vjeroučitelja takav da je on prije svega cjelovita osoba, iskreni vjernik, uvjereni katolik, sretni susretnik, zauzeti tražitelj, siguran znalac i još uvijek (za)ljubljen.¹⁰³ Jasno je uočljivo kako su sve komponente koje Mateljan navodi srodne. Ljudska je osoba također biće odnosa, što u slučaju vjeroučitelja rezultira odnosima s njegovim učenicima i suradnicima. Potrebno je da vjeroučitelj bude usmjeren, i to radosno usmjeren drugima kao osobama, kao cjelovitim bićima da bi mogao biti radostan svjedok Kristovog evanđelja.¹⁰⁴

Duhovno-vjernički identitet zahtijeva jasnu kršćansku duhovnost i crkvenost vjeroučitelja.¹⁰⁵ Vjeroučitelj bi poziv trebao proizaći iz „uvjerljivoga života i zrelosti vjere

¹⁰³ Usp. Ante MATELJAN, Identitet katoličkog vjeroučitelja. Temelj kompetencije i osnova suradnje, u: *Kateheza*, 25 (2003.) 2, 89 – 100.

¹⁰⁴ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium – Radost evanđelja. Apostolska pobudnica o naviještanju evanđelja u današnjem svijetu* (24. XI. 2013.), Zagreb, 2014., br. 1.

¹⁰⁵ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Opći direktorij za katehezu* (15. VII. 1997.), Zagreb, 2000., br. 237 i 239.

po kojoj postaje vjerodostojni svjedok onoga što učenicima posreduje u vjeronaučnoj nastavi, njegova duhovnost treba odisati Isusovom duhovnošću i apostolskom sviješću i žarom.“¹⁰⁶

Katolički bi vjeroučitelj svojim identitetom trebao jasno prezentirati ono što on kao član katoličke Crkve, dakle krštenik i primatelj sakramenata, jest te u skladu s takvim identitetom učenike podučavati. Na takav se način intenzivnije razvija religiozna kompetencija, ali na taj način vjeroučitelj također u program unosi sebe kao osobu. Katolički vjeroučitelj želi postići to da vjeronaučni susret bude, ne samo susret učenika sa sadržajem programa, nego da taj susret postane i istinski susret osoba, u konačnici susret s Bogom. Osim toga, vjeroučitelj „treba posjedovati *sensus Ecclesiae*, s jasnim unutarnjim osjećajem pripadnosti Crkvi, te čitavim svojim životom i djelovanjem biti svjedok, pratitelj i sudionik na putu općeljudskoga i vjerničkoga sazrijevanja svojih učenika.“¹⁰⁷

4.1.2. Uloge katoličkog vjeroučitelja

Govoreći o ulozi i osobi vjeroučitelja, Hans-Georg Ziebertz tumači njegovu osobnost putem već postojećih teorijskih koncepcija o ulogama. Autor piše da je osoba vjeroučitelja uvijek rastrgana između koncepcije koju ima sama o sebi i očekivanja drugih ljudi. Osobu i ulogu vjeroučitelja autor objašnjava kroz učiteljevu vjersku i osobnu biografiju te kroz dvije učiteljske uloge.

Prva je uloga uloga državnog službenika, a druga se odnosi na funkciju stručnjaka unutar škole. Vjerska su i osobna biografija za Ziebertea osobni aspekti, a biti državni službenik i stručnjak unutar škole su aspekti uloga. Osim što su život i poslanje vjeroučitelja isprepleteni četirima dimenzijama koje su pak, prema Ziebertzovim riječima, vezane uz društvo, državu, Crkvu i školu, učiteljev rad usmjeren je na razvoj učenika koji su mu povjereni. Važno je naglasiti Ziebertzov zaključak kako (vjero)učitelj nije onaj koji samo preuzima uloge i ispunjava očekivanja društva, države, Crkve ili škole, već je on onaj koji stvara vlastite uloge.¹⁰⁸ Hans-Georg Ziebertzovo tumačenje mreže uloga, biografije i odnosa koje vjeroučitelj razvija u svom privatnom i poslovnom životu korisni su za razumijevanje složenosti uloga i profila vjeroučitelja.

¹⁰⁶ MINISTARSTVO PROSVJETE I ŠPORTA, Program Katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi (03. X. 2003.), u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2003_10_156_2241.html (20. III.2021.)

¹⁰⁷ *Isto.*

¹⁰⁸ Usp. Hans-Georg ZIEBERTZ, Tko inicira religiozne procese učenja? Uloga i osoba vjeroučiteljica i vjeroučitelja, u: *Vjeronaučna didaktika, Priručnik za studij, obrazovanje i posao*, G. Hilger, S. Leimgruber, H. G. Ziebertz (ur.), Zagreb, 2009., Zagreb, 2009., 161 – 163.

Mandarić i Petrović pokušale su definirati identitet vjeroučitelja u hrvatskim školama. One, kao i Ziebertz, navode više uloga koje vjeroučitelj vrši u svojoj službi. Prema njihovim mišljenjima vjeroučitelj ima ulogu državnog i crkvenog službenika. Da bi diplomirani teolog ili kateheta mogao obnašati vjeroučiteljsku službu u školi poučavajući Katolički vjeronauk, potreban mu je mandat kojeg mu dodjeljuje dijecezanski biskup. Osim trajnog mandata postoji mandat koji biskup dodjeljuje na godinu dana, a ukoliko osoba nema uvjete za dobivanje mandata na godinu dana, Crkva, prema riječima autorica, može osobi dodijeliti suglasnost za predavanje Katoličkog vjeronauka koju je potrebno obnoviti nakon što vrijednost suglasnosti istekne.¹⁰⁹ Važno je razumjeti i kako biskup ima ovlast uz pomoć vlastitog dekreta opozvati kanonske mandate koje je dodijelio. Autorice citiraju uzroke koji bi opravdali takav biskupov čin. U tom smislu dijecezanski biskup može ukinuti mandat osobi koja neispravno naučava i ne živi čudoredno.¹¹⁰

Osim što je službenik Crkve, vjeroučitelj je i državni službenik koji obnaša dužnost djelatnika škole. Budući da je zaposlenje vjeroučitelja u školi plod suradnje Katehetskog ureda i škole, vjeroučitelj ima odgovornost prema navedenom uredu i školi u kojoj je zaposlen te ga vežu iste obveze kao i sve ostale nastavnike u školi. Dvostruka nadležnost zahtjeva veliku otvorenost i kompetentnost kako u odnosu na zahtjeve suradnje s Crkvom, tako i s državom.

4.2. Tražene i stečene kompetencije katoličkog vjeroučitelja

Tražena se i stečena kompetencijska područja katoličkog vjeroučitelja stavljaju u odnos s učeničkim kompetencijama čiji razvoj predviđa Kurikulum Katoličkog vjeronauka za osnovne škole i gimnazije. Bez suradnje učenika s nastavnikom, kao i nastavnika s učenikom, nema dobre korelacije traženih i stečenih kompetencija. Temelj se uspjeha krije u usklađivanju kompetencija učenika i nastavnika.

¹⁰⁹ Usp. Valentina Blaženka MANDARIĆ – Ivanka PETROVIĆ, Identitet nastavnika vjeronauka u hrvatskoj školi, u: *Vjeronauk – izazov Crkvi i školi. Empirijsko istraživanje na području zagrebačke nadbiskupije*, V. B. Mandarić, A. Hobljaj, R. Razum (ur.), Zagreb, 2011., 84.

¹¹⁰ Usp. *Isto*, 85.

4.2.1. Tražene kompetencije vjeroučitelja Katoličkog vjeronauka

„Kompetencije označavaju cjeloviti skup svega što pojedinac može stjecati učenjem.“¹¹¹ Kompetencije učitelja, odnosno vjeroučitelja jesu: činjenična znanja, teorijska znanja, spoznajne vještine, psihomotoričke vještine, socijalne vještine, samostalnost, odgovornost i temeljne kompetencije za cjeloživotno učenje. Kompetencijski su profil nastavnika i potreba profesionalnog napredovanja nastavnika danas jako važni.¹¹² Predmetne se kompetencije odnose na ono što poučavati, odnosno na biblijsku, dogmatsku i svaku drugu sadržajnu kompetentnost koja se odnosi na stečeno znanje predmeta koji vjeroučitelj poučava.¹¹³

Osim toga, vjeroučitelj bi trebao imati razvijene metodičko-didaktičke i psihološko-pedagoške kompetencije koje se odnose na sposobnost planiranja nastave, kreiranja klime koja je poticajna za učenje i vođenje nastavnog procesa, a to uključuje poznavanje strategija učenja te „posvećenost poticanju postignuća i napretku učenika“.¹¹⁴ Psihološko-pedagoške i organizacijsko-komunikacijske kompetencije omogućuju vjeroučitelju da zna uspostaviti komunikaciju s učenicima i roditeljima te im uputiti primjerene savjete vezane uz trenutnu situaciju učenika. Navedena se dva kompetencijska područja odnose i na sposobnost timskog rada. Da bi vjeroučitelj mogao kvalitetno timski raditi, potrebno je da zna kvalitetno dijalogizirati i surađivati, da je kritičan i samokritičan te da zna prihvaćati različitost.¹¹⁵

Važno je i da, uz sadržaj predmeta koji predaje, poznaje i gradivo nekih drugih predmeta koji se u školi uče te da zna povezati znanja i sposobnosti koje učenici stječu na nekim drugim predmetima s gradivom koje uče na satu vjeronauka. Poznavanje dijela gradiva drugih predmeta autorice Mandarić i Petrović nazivaju multidisciplinarnom osposobljenošću.¹¹⁶ Kada pišu o metodičko-didaktičkim i organizacijskim kompetencijama, autorice ih objašnjavaju putem različitih sposobnosti. Neke od sposobnosti su: znati planirati, programirati i voditi nastavni sat vjeronauka.¹¹⁷

Posljednje je kompetencijsko područje koje navedene autorice navode istraživačko područje. Tom području pripadaju dvije interpersonalne kompetencije, a to su: sposobnost kritičkog promišljanja i samokritička sposobnost. Te dvije sposobnosti podrazumijevaju

¹¹¹ MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA, Hrvatski kvalifikacijski okvir. Uvod u kvalifikacije. (2009.), u: <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2017-08/Uvod%20u%20kvalifikacije.pdf> (17. III. 2021.)

¹¹² Usp. *Isto*.

¹¹³ Valentina Blaženka MANDARIĆ – Ivanka PETROVIĆ, Identitet nastavnika vjeronauka u hrvatskoj školi, 98.

¹¹⁴ *Isto*, 89.

¹¹⁵ Usp. *Isto*.

¹¹⁶ Usp. *Isto*.

¹¹⁷ Usp. *Isto*.

sposobnost analize i samoevaluacije vlastitog rada te su važne za uspješno rješavanje problemskih situacija. Vjeroučitelj bi stoga trebao moći efektivno upravljati vremenom te imati razvijenu svijest o potrebi stalnog profesionalnog razvoja.¹¹⁸ U tom smislu možemo govoriti o općim i specifičnim kompetencijama vjeroučitelja. Opće su kompetencije one koje su svojstvene za učitelja svakog nastavnog predmeta,¹¹⁹ dok su specifične kompetencije vjeroučitelja predmetne kompetencije i duhovna kompetencija.¹²⁰

Duhovna je kompetencija vjeroučitelja posebna vjeroučiteljeva kompetencija koja se odnosi na znanja, stavove i sposobnosti vjeroučitelja koji su mu potrebni da bi bio svjedok Crkve po kanonskom mandatu koji mu je dodijeljen te da bi mogao autentično svjedočiti osobnu vjeru. Autorica Jurić, pozivajući se na autora Balobana,¹²¹ piše da je vjeroučiteljeva duhovnost ujedno i odgajateljska te da vjeroučitelj ima zadaću promicanja duhovnih odgojno-obrazovnih vrijednosti. Vjeroučitelj bi trebao kod učenika poticati kršćansko vjerničko iskustvo te ih postupno uvoditi u različite oblike crkvenog djelovanja.¹²²

Temeljna je pretpostavka stručnog razvoja vjeroučitelja na njegovom poslu stjecanje kompetencija. Svaki učitelj, a time nužno i vjeroučitelj, potrebuje odgovarajuće disciplinarne kompetencije. Vjeroučitelj, uz sva teorijska i činjenična znanja, mora umjeti pridodati nastavi notu čovječnosti. To se postiže ponajprije razvijanjem socijalnih vještina, ali i temeljnim kompetencijama za cjeloživotno učenje jer te kompetencije vjeroučitelj nedvojbeno prenosi i u zajednicu u kojoj živi i kojoj pripada. Učitelj je onaj koji se može ostvariti kroz relacije, tj. odnose pa kompetencije treba prilagođavati prema situaciji učenika.

Navedene su kompetencije blisko vezane s prethodno obrađenim poglavljem, a ponajviše s dijelom u kojem se govori o identitetu katoličkog vjeroučitelja. Čovjek, dakle vjeroučitelj, kao cjelovita osoba želi i treba stjecati i nadograđivati znanja, raditi na sebi i biti autentičan primjer svojim učenicima. Zaključuje se kako samostalnost i odgovornost u radu jesu osnova za kvalitetnu nastavu, ali se nadovezuju na temu identiteta katoličkog vjeroučitelja. U osnovi, vjeroučitelj svakim danom stječe nove kompetencije jer se konstantno suočava s novim situacijama i novim učenicima, ali i novim problemima. To također znači, budući da su učenik

¹¹⁸ Usp. *Isto*.

¹¹⁹ Usp. Sanja LONČAR-VICKOVIĆ – Zlata DOLAČEK-ALDUK, *Ishodi učenja – priručnik za sveučilišne nastavnike*, Osijek, 2009., 24 – 25.

¹²⁰ Usp. Rudi PALOŠ, Profesionalna osposobljenost vjeroučitelja, u: *Kateheza*, 23 (2001.), 1, 18 – 33; Taras BARŠČEVSKI, Biblijske kompetencije vjeroučitelja, u: *Nastavničke kompetencije*, B. V. Mandarić – R. Razum – D. Barić (ur.), Zagreb, 2019., 37 – 59.

¹²¹ Autorica se u svojoj knjizi (doktorskoj disertaciji) naslovljenoj *Duhovnost vjeroučitelja vjernika laika u suvremenim hrvatskim crkveno-društvenim uvjetima* poziva na članak Josipa Balobana čiji je naslov: Vjeroučitelj – promicatelj duhovne odgojno-obrazovne sastavnice, u: *Lađa*, 3 (2008.) 2, 6.

¹²² Usp. Kata s. Amabilis JURIĆ, *Duhovnost vjeroučitelja vjernika laika u suvremenim hrvatskim crkveno-društvenim uvjetima*, Zagreb, 2015., 368.

i nastavnik u međusobnoj korelaciji, da vjeroučitelj, osim što stječe kompetencije, iste traži i kod svojih učenika.

4.2.2. Stečena kompetencijska područja vjeroučitelja Katoličkog vjeronauka

Iščitavanjem je elaborata studijskih programa filozofsko-teoloških i teološko-katehetskih studija kao i studija Teološko-religijskih znanosti moguće navedene kompetencije i ishode učenja razvrstati u nekoliko kompetencijskih područja. Jedan je od zaključaka da je prethodno opisane kompetencije i kompetencijska područja moguće pronaći u elaboratima studijskih programa za osposobljavanje vjeroučitelja. Pitanje je, međutim, koja kompetencijska područja dominiraju u kojem studijskom programu.

U elaboratu je filozofsko-teološkog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu navedeno pet duhovnih kompetencija, dok je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu navedena jedna duhovna kompetencija.¹²³ Ostali studijski smjerovi u svojim elaboratima ne navode duhovne kompetencije.

Istraživačke su kompetencije navedene u elaboratu Filozofsko-teološkog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu preddiplomskog i diplomskog studija Teološko-religijskih znanosti diplomskog Teološko-katehetskog studija u Splitu te Filozofsko-teološkog studija u Đakovu.¹²⁴

Stjecanje je organizacijsko-komunikacijskih kompetencija predviđeno na Filozofsko-teološkom studiju Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i na preddiplomskom i diplomskom studiju Teološko-religijskih znanosti.¹²⁵

¹²³ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/12/FTS-izvedbeni-i-opisi-predmeta-nakon-izmjena-za-web.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Ishodi učenja, u: <http://www.djKBF.unios.hr/hr/nastava/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-studij/ishodi-ucenja> (24. X. 2020.)

¹²⁴ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/12/FTS-izvedbeni-i-opisi-predmeta-nakon-izmjena-za-web.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu – preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-preddiplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Diplomski studij teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-diplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Diplomski teološko-katehetski studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Diplomski_TKS_2020_01_30.pdf (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Ishodi učenja, u: <http://www.djKBF.unios.hr/hr/nastava/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-studij/ishodi-ucenja> (24. X. 2020.)

¹²⁵ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/12/FTS-izvedbeni-i-opisi-predmeta-nakon-izmjena-za-web.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu – preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-preddiplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.)

Razvoj je kritičke svijesti i samostalnosti, koje su u vezi s istraživačkim kompetencijskim područjem, predviđen u elaboratu Filozofsko-teološkog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, preddiplomskog studija Teološko-religijskih znanosti te preddiplomskog i diplomskog Teološko-katehetskog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.¹²⁶

Etičko-socijalne su kompetencije navedene u elaboratu Filozofsko-teološkog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu i istoimenog smjera na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu te preddiplomskog Teološko-katehetskog studija na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu.¹²⁷

Razumijevanje su sadržaja i praktična primjena znanja navedeni u elaboratu Filozofsko-teološkog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, preddiplomskog Teološko-katehetskog studija u Splitu te Filozofsko-teološkog studija u Đakovu.¹²⁸

Interdisciplinarna je osposobljenost dvaput spomenuta u elaboratu Filozofsko-teološkog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, preddiplomskog i diplomskog studija Teološko-religijskih znanosti te Filozofsko-teološkog studija u Đakovu.¹²⁹

content/uploads/2019/11/Elaborat-o-preddiplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Diplomski studij teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-diplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.)

¹²⁶ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/12/FTS-izvedbeni-i-opisi-predmeta-nakon-izmjena-za-web.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu – preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-preddiplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski teološko-katehetski studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Preddiplomski_TKS_2020_01_30.pdf (27. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Diplomski teološko-katehetski studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Diplomski_TKS_2020_01_30.pdf (27. X. 2020.)

¹²⁷ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/12/FTS-izvedbeni-i-opisi-predmeta-nakon-izmjena-za-web.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Integrirani filozofsko-teološki studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Integrirani_FTS_2020_01_30.pdf (27. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski teološko-katehetski studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Preddiplomski_TKS_2020_01_30.pdf (27. X. 2020.)

¹²⁸ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/12/FTS-izvedbeni-i-opisi-predmeta-nakon-izmjena-za-web.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski teološko-katehetski studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Preddiplomski_TKS_2020_01_30.pdf (27. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Ishodi učenja, u: <http://www.djKBF.unios.hr/hr/nastava/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-studij/ishodi-ucenja> (27. X. 2020.)

¹²⁹ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/12/FTS-izvedbeni-i-opisi-predmeta-nakon-izmjena-za-web.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu – preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-preddiplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Diplomski studij teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-diplomskom-studijskom->

Kompetencija je međureligijskog i međukulturalnog dijaloga kao i ekumenizma prisutna u elaboratima Filozofsko-teološkog studija u Zagrebu, diplomskog studija Teološko-religijskih znanosti, Filozofsko-teološkog studija u Đakovu i preddiplomskog Teološko-katehetskog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.¹³⁰

Kompetencija je osmišljavanja i izvođenja kateheze za predškolsku dob navedena u elaboratima studijskih programa preddiplomskog Teološko-katehetskog studija u Splitu i diplomskog studija Teološko-religijskih znanosti u Zagrebu.¹³¹

Preddiplomski Teološko-katehetski studij u Splitu, Filozofsko-teološki studij u Zagrebu i Đakovu te preddiplomski i diplomski studij Teološko-religijskih znanosti u Zagrebu u svojim elaboratima navode kompetenciju povezivanja uloge Katoličke crkve sa zapadnoeuropskom kulturom i drugim kulturama svijeta.¹³²

Kompetencija je promicanja kršćanske kulture navedena u elaboratu Filozofsko-teološkog studija u Zagrebu, a u programu je svih studija koji osposobljavaju studente za vjeroučiteljsku službu kompetentnost za rad u kulturnim ustanovama.¹³³

programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Ishodi učenja, u: <http://www.djKBF.unios.hr/hr/nastava/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-studij/ishodi-ucenja> (27. X. 2020.)

¹³⁰ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/12/FTS-izvedbeni-i-opisi-predmeta-nakon-izmjena-za-web.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Diplomski studij teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-diplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Ishodi učenja, u: <http://www.djKBF.unios.hr/hr/nastava/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-studij/ishodi-ucenja> (27. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski teološko-katehetski studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Preddiplomski_TKS_2020_01_30.pdf (27. X. 2020.)

¹³¹ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Diplomski studij teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-diplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski teološko-katehetski studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Preddiplomski_TKS_2020_01_30.pdf (27. X. 2020.)

¹³² Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/12/FTS-izvedbeni-i-opisi-predmeta-nakon-izmjena-za-web.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski teološko-katehetski studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Preddiplomski_TKS_2020_01_30.pdf (27. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Ishodi učenja, u: <http://www.djKBF.unios.hr/hr/nastava/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-studij/ishodi-ucenja> (27. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu – preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-preddiplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Diplomski studij teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-diplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.)

¹³³ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.KBF.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/12/FTS-izvedbeni-i-opisi-predmeta-nakon-izmjena-za-web.pdf> (24. X. 2020.); TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Preddiplomski program – Sveučilište u Zadru, u: https://tko.unizd.hr/Portals/65/Preddiplomski%20program%202018_19.pdf (26. X. 2020.);

U elaboratima su nekih studija također navedene kompetencije koje se odnose na crkvenu glazbenu praksu. Tako je u elaboratu diplomskog Teološko-katehetskog studija u Splitu navedeno da će studenti po završetku studija biti sposobni za uređivanje pjevanja, priređivanje duhovnih koncerata i gregorijansko pjevanje.¹³⁴ Teološko-katehetski studij u Zadru navodi da će student završetkom preddiplomske i diplomske razine studija biti sposoban za crkveno pjevanje.¹³⁵ Iako u elaboratu Filozofsko-teološkog studija u Splitu nisu navedene kompetencije koje se izravno odnose na crkvenu glazbu i liturgijsko pjevanje, ipak je iz popisa kolegija vidljivo da su studenti u trećem semestru obvezni slušati osnove gregorijanskog pjevanja. Crkvenu su glazbenu kulturu obvezni slušati studenti Filozofsko-teološkog studija u Splitu.¹³⁶ Studenti su preddiplomskog Teološko-katehetskog studija obvezni slušati crkvenu i liturgijsku glazbu, dok su studenti Teološko-katehetskog studija Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru obvezni slušati crkvenu glazbenu kulturu.¹³⁷ Teologija u Rijeci studente obvezuje na slušanje osnova gregorijanskog pjevanja i upisivanje kolegija o crkvenoj glazbenoj kulturi. Na Teologiji je u Rijeci ponuđen kolegij o sakralnim formama u povijesti glazbe. Broj i navedeni ishodi učenja spomenutih kolegija daju pravo na zaključak da Teologija u Rijeci razmišlja o razvoju glazbenih kompetencija svojih studenata.¹³⁸ Brojem izbornih kolegija vezanih uz glazbenu kulturu i gregorijansko pjevanje dominira Filozofsko-teološki studij u Đakovu. Studij je to koji obvezuje studente na upisivanje i polaganje kolegija Gregorijanskog pjevanja I. i Gregorijansko pjevanje II. Uz navedena su dva kolegija ponuđena još dva izborna kolegija, dva seminara i jedan pisani elaborat koji se odnose na pjevanje.¹³⁹

U elaboratima su prisutne i didaktičko-metodičke kompetencije. Svi studijski programi osposobljavaju svoje studente za organiziranje i izvođenje vjeronaučne nastave što uz

TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Diplomski program – Sveučilište u Zadru, u: https://www.unizd.hr/Portals/65/Diplomski%20program%202018_19__1.pdf (26. X. 20202.)

¹³⁴ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Diplomski teološko-katehetski studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Diplomski_TKS_2020_01_30.pdf (27. X. 2002.)

¹³⁵ Usp. TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Preddiplomski program – Sveučilište u Zadru, u: https://tko.unizd.hr/Portals/65/Preddiplomski%20program%202018_19.pdf (26. X. 2020.); TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Diplomski program – Sveučilište u Zadru, u: https://www.unizd.hr/Portals/65/Diplomski%20program%202018_19__1.pdf (26. X. 2020.)

¹³⁶ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Integrirani filozofsko-teološki studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Integrirani_FTS_2020_01_30.pdf (27. X. 2020.)

¹³⁷ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski teološko-katehetski studij, u: https://www.KBF.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Preddiplomski_TKS_2020_01_30.pdf (27. X. 2020.), TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Preddiplomski program – Sveučilište u Zadru, u: https://tko.unizd.hr/Portals/65/Preddiplomski%20program%202018_19.pdf (26. X. 2020.)

¹³⁸ Usp. TEOLOGIJA U RIJECI, Izvedbeni plan filozofsko-teološkog studija u Rijeci (23. IV. 2020.), u: <https://mail.google.com/mail/u/0/#search/diploms/QgrcJHsbflNvwcxwlbVMfBXZqTdPNzMvfJl?projector=1&messagePartId=0.1> (27. X. 2020.)

¹³⁹ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Studijski program, u: <http://www.djKBF.unios.hr/hr/nastava/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-studij/studijski-program> (27. X. 2020.)

prethodno navedene kompetencije podrazumijeva i razvoj didaktičko-metodičkih nastavničkih kompetencija. Među svim se studijima Teološko-katehetski studij Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru ističe kao onaj koji studentima omogućuje stjecanje nastavničkih kompetencija na drugačiji način negoli se to čini na ostalim studijima za temeljnu formaciju katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj.

4.2.3. Učeničke kompetencije koje predviđa kurikulum Katoličkog vjeronauka

Europska je unija u prosincu 2006. godine odredila osam kompetencija koje su važne za cjeloživotno učenje. Te je kompetencije obrazovna politika Republike Hrvatske prihvatila te su one navedene i pojašnjene u Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje koji je službeno objavljen 2011. godine. Riječ je o sljedećih osam kompetencija: 1. Komunikacija na materinskom jeziku; 2. Komunikacija na stranim jezicima; 3. Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji; 4. Digitalna kompetencija; 5. Učiti kako učiti; 6. Socijalna i građanska kompetencije; 7. Inicijativnost i poduzetnost; 8. Kulturna svijest i izražavanje.¹⁴⁰ Njihovo je stjecanje predviđeno Kurikulumom Katoličkog vjeronauka. No, ovih osam kompetencija nije u Kurikulumu navedeno izravno već je iz odgojno-obrazovnih ciljeva koji su u Kurikulumu navedeni moguće razaznati poveznicu između ostvarenja predviđenih ciljeva i razvoja ključnih kompetencija.

Prve su dvije kompetencije, komunikacija na materinskom i na stranom jeziku, vezane uz razvoj komunikacijske, vjerske i religijske pismenosti. Navedene je vrste pismenosti važno razviti kako bi učenici u različitim životnim situacijama bili sposobni kritički ih sagledati te argumentirati. Ukoliko učenik vjeronauka svlada prve dvije kompetencije, bit će u stanju odgovorno djelovati u Crkvi i društvu, a osim toga ove su kompetencije važne za osobni razvoj svakog pojedinca. Temeljni su izvor religijske spoznaje svjedočanstva, a ona se prenose upravo putem kompetencija komunikacije.

Imati razvijenu matematičku kompetenciju znači znati postavljati pitanja i doći do zaključaka koji se zasnivaju na dokazima, a to znači da će učenici koji imaju razvijenu matematičku kompetenciju moći ostvariti naredna tri odgojno-obrazovna cilja koja su

¹⁴⁰ Usp. ANNEX. KEY COMPETENCES FOR LIFELONG LEARNING – A EUROPEAN REFERENCE FRAMEWORK (2006), u: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32006H0962> (23. III. 2021.); MINISTARSTVO ZNANOSTI OBRAZOVANJA I ŠPORTA, Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011.), u: http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf (20. III. 2021.)

kurikulom propisana.¹⁴¹ Prvi je, naime, cilj upoznati i razumjeti kršćanstvo i temeljne istine katoličke vjere u svjetlu nauka Katoličke crkve. Drugi je odgojno-obrazovni cilj učenja i poučavanja poznavati strukturu i sadržaj Biblije, razumjeti značenje, znati vrednovati te argumentirano raspravljati o značenju Božje riječi u Bibliji i naviještanju Crkve. Prema trećem bi cilju učenici trebali poznavati osnovna obilježja kršćanske Objave i povijesti spasenja te upoznati događaje iz tradicije i povijesti Crkve i razumjeti njezinu ulogu u današnjem svijetu.¹⁴² Osim što se navedeni ciljevi Katoličkog vjeronauka direktno vezuju na kompetencije komunikacije, odnose se i na matematičku kompetenciju jer ona podrazumijeva induktivno zaključivanje kao i valjanu sintezu i analizu predmetnog područja. Učenik kroz analizu spoznaja unutar vjeronauka i njihovu sintezu ili induktivno zaključivanje unaprjeđuje svoje matematičke kompetencije.

Uz matematičku se kompetenciju, osnovne kompetencije u znanosti i tehnologiji te digitalnu kompetenciju vežu radoznalost, kritičko promišljanje kao i interes za etička pitanja.¹⁴³ Na temelju navedenog slijedi da je razvoj ovih kompetencija vezan uz sposobnost učenika da „postavlja pitanja o Bogu, čovjeku, svijetu, smislu i vrijednostima života, etičkim i moralnim normama ljudskoga djelovanja te sposobnosti smislenoga predstavljanja i objašnjavanja odgovora koji na ta pitanja dolaze iz razuma, Objave i vjere Katoličke crkve“.¹⁴⁴

Smisao je za inicijativu i poduzetništvo kompetencija koju je moguće vezati uz cilj pronalaska vlastitog puta u izgradnji života te sposobnost moralnog djelovanja koje je u skladu s kršćanskom porukom i katoličkom vjerom. Učenici bi trebali postati sposobni za vrednovanje i oblikovanje života iz katoličke i vjerske perspektive. Ciljevi koji su vezani uz društvene i građanske kompetencije te kulturalnu senzibilizaciju i izražavanje su poznavanje i vrednovanje doprinosa kršćanstva napretku našeg društva i zapadne civilizacije. Upravo se nastavom vjeronauka nastojati doprinositi izgradnji „civilizacije ljubavi“.¹⁴⁵ Razumjeti da pripadati Katoličkoj crkvi znači i biti pozvan odgovorno kršćanski djelovati u društvu i u Crkvi, a po svojoj je biti vezano uz realizaciju osobe putem poslovnih inicijativa i poduzetništva. Čovjek je cjelovito biće, stoga će kao takvo u poslovnu dimenziju integrirati osobnu, a to, između ostaloga, znači vjeru.

¹⁴¹ Usp. *Isto*.

¹⁴² Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije, u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (25. VII. 2020.)

¹⁴³ Usp. Daria TOT, Učeničke kompetencije i suvremena nastava, *Odgojne znanosti*, 12 (2010.) 1, 69.

¹⁴⁴ MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije, u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (25. VII. 2020.)

¹⁴⁵ *Isto*.

Kompetencija učenja podrazumijeva dobru organizaciju i učinkovito upravljanje vremenom. Ova kompetencija, također, zahtjeva od učenika da on zna i razumije vlastite dobre i loše strane svojih vještina i kvalifikacija te je sposoban usavršavati se i slobodno tražiti pomoć od onih koji mu mogu pomoći. Vjeronauk nudi odgovore na mnoga životna pitanja i situacije pa će i učenik koji bude produbljivao i usavršavao svoja znanja iz vjeronauka htjeti više raditi na sebi i postajati će svjesniji toga koje su mu dobre, a koje loše strane vještina i učenja. Znanjem je vjeronaučnog sadržaja učenik u stanju reorganizirati se i kvalitetnije upravljati svojim vremenom.

Posljednji je cilj koji je vezan uz društvenu i građansku kompetenciju poznavati obilježja različitih religija i svjetonazora te promicati razumijevanje i poštovanje onih koji ne razmišljaju isto kao i mi. Učenici bi trebali poštovati i drugačije životne odluke i tradiciju.¹⁴⁶ Tolerancija je kao pojam blisko vezana uz vjeronauk te očekuje otvorenost i prihvaćanje učenika kada se nastavni sadržaj razilazi od njihove osobne vjeroispovijesti. Najčešće je to slučaj kada se uči o drugim vjervanijima koja su različita od onih kojima učenik pripada.

Ostvarenje se ciljeva i razvoj kompetencija međusobno prožimaju i nadovezuju. Potpuno se usvajanje i svladavanje ishoda Katoličkog vjeronauka postiže u područjima svih osam kompetencija, ali potrebno je naglasiti da se vjeronauk ne svodi isključivo na njih. Kompetencija je koju korišteni dokumenti ne predviđaju, a ciljevi i ishodi Kurikuluma na nju upućuju, religiozna kompetencija. Ona označava sposobnost osobe da se odgovorno odnosi prema dimenzijama vlastite religioznosti.¹⁴⁷ Sposobnost je duhovnog izražavanja važan čimbenik vjeronauka, kako za učitelja, tako i za učenika. Religiozna kompetencija omogućuje kvalificiran pristup religioznoj stvarnosti, označava sposobnost izražavanja vlastitih religioznih sposobnosti i nadarenosti kao i sposobnost aktiviranja u religioznoj zajednici.¹⁴⁸ Dakle, dok učenici i vjeroučitelj čine ono što je potrebno da bi se ostvarili ishodi vjeronaučne nastave, pritom se razvijaju, kako kompetencije koje je Europski parlament preporučio, tako i religiozna kompetencija, a razvoj kompetencija omogućuje brže postizanje ciljeva Katoličkog vjeronauka.

¹⁴⁶ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije, u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (25. VII. 2020.)

¹⁴⁷ Usp. Ulrich HEMEL, Ohrabrenje za život i prenošenje ciljeva religiozne kompetencije školskog vjeronauka danas, u: *Kateheza*, 22 (2000.) 2, 139.

¹⁴⁸ Usp. Jadranka GARMAZ, NOK i vjeronauk: religiozna kompetencija u školskom vjeronauku, u: *Crkva u svijetu*, 47 (2012.) 4, 427 – 451.

4.2.4. Odnos kompetencija vjeroučitelja i predviđenih učeničkih kompetencija

Ako se usporede kompetencije katoličkog vjeroučitelja koje su navedene u elaboratima studijskih programa za osposobljavanje teologa i kateheta koji mogu dobiti mandate za vršenje vjeroučiteljske službe s učeničkim kompetencijama koje su u kurikulumu Katoličkog vjeronauka za osnovne škole i gimnazije navedene u sklopu odgojno-obrazovnih ciljeva, moguće je zaključiti da su tražene i stečene kompetencije vjeroučitelja odlična podloga koja vjeroučiteljima pomaže u poticanju razvoja traženih učeničkih kompetencija.

Kao jedna je od važnih predmetnih kompetencija vjeroučitelja navedena biblijska kompetencija koja podrazumijeva imati znanje o Bibliji, poznavati Bibliju, zauzeti stav prema njoj i razumjeti što je Biblija.¹⁴⁹ U kurikulumu su navedeni ciljevi koji se odnose na stjecanje istih biblijskih kompetencija učenika.¹⁵⁰ Predmetne su kompetencije, koje su navedene u kurikulumu, a spominju se i u elaboratima, kompetencije iz fundamentalne teologije i povijesti Crkve.

Duhovna je kompetentnost vjeroučitelja nužna u njegovoj želji i suradnji pri razvoju duhovne kompetentnosti učenika. Ona je u kurikulumu opisana kao poznavanje i vrjednovanje sakramenata, crkvenih i liturgijskih slavlja te uvođenje i prihvaćanje molitve kao i pripadanje Katoličkoj crkvi na duhovno-vjerničkoj razini.¹⁵¹

Komunikacijske su kompetencije vjeroučitelja opisane u elaboratima kao one koje vjeroučitelju omogućuju uspostavljanje komunikacije s učenicima i roditeljima koje se vežu uz komunikacijsku kompetenciju učenika. U kurikulumu je navedeno da komunikacijske kompetencije učenike osnažuju da mogu argumentirati svoje osobno odgovorno djelovanje u Crkvi. Uz komunikacijsku su pismenost navedene vjerska i religijska pismenost.¹⁵²

Kompetencija kritičkog pristupa svim životnim situacijama kao i sposobnost samovrjednovanja, dvije su kompetencije koje su navedene u poglavlju o kompetencijama vjeroučitelja. Kompetencija je kritičkog promišljanja životnih situacija navedena i kao jedan od odgojno-obrazovnih ciljeva u kurikulumu Katoličkog vjeronauka.¹⁵³

Kompetencija poznavanja različitih religija i svjetonazora te poštivanje načina života, odnosno tradicije drugačije od vlastite, kompetencije su koje su važne za međureligijski dijalog

¹⁴⁹ Usp. Taras BARŠČEVSKI, Biblijske kompetencije vjeroučitelja, u: *Nastavničke kompetencije*, V. B. Mandarić, R. Razum, D. Barić (ur.), Zagreb, 2019., 38.

¹⁵⁰ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije, u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (25. VII. 2020.)

¹⁵¹ Usp. *Isto.*

¹⁵¹ Usp. *Isto.*

¹⁵² Usp. *Isto.*

¹⁵³ Usp. *Isto.*

i ekumenizam. U prethodnoj je rečenici navedene kompetencije moguće pronaći u elaboratima studijskih programa i kurikulu Katoličkog vjeronauka.¹⁵⁴

Kompetencija promicanja kršćanske kulture, odnosno sposobnost vrednovanja doprinosa kršćanstva razvoju europske kulture, kompetencije su koje su navedene u elaboratima i kurikulu. U kurikulu se i elaboratima razmišlja i o kompetentnosti za odgovorno djelovanje unutar Crkve i društva. Multidisciplinarna su osposobljenost i sposobnost timskog rada i etičko prosuđivanje, kompetencije koje su također navedene u elaboratima i kurikulu.¹⁵⁵

Postoje i kompetencije koje su svojstvene samo vjeroučiteljima, a to su kompetentnost za planiranje i izvođenje nastavnog sata vjeronauka, župne kateheze i za brojne druge poslove u crkvenim ustanovama.

¹⁵⁴ Usp. *Isto.*

¹⁵⁵ Usp. *Isto.*

TREĆI DIO: IZAZOVI I USMJERENJA TEMELJNE FORMACIJE KATOLIČKIH VJEROUČITELJA

Analizirajući teme prvog i drugog dijela rada, došlo se do određenih zaključaka o izazovima u formaciji katoličkih vjeroučitelja na koje se nastoji prikladno odgovoriti ukazivanjem na neka usmjerenja za njihovu daljnju formaciju.

5. Aktualni izazovi

U ovom će poglavlju rada biti prikazano pet aktualnih izazova temeljne formacije katoličkih vjeroučitelja. Prvi je izazov koji će se detaljnije obrazložiti vezan uz razvoj pastoralnih kompetencija studenata. Drugi se odnosi na uspostavljanje dijaloga između kršćanske i suvremene duhovnosti mladih. Treći se izazov vezuje uz prva dva, a odnosi se na poteškoće u stjecanju kompetencija za organiziranje neformalnog obrazovanja učenika. Neadekvatan odgovor na četvrti i peti izazov rezultira nepronalaskom posla u vjeroučiteljskoj struci te nemogućnošću daljnjeg studiranja na poslijediplomskom studiju.

5.1. Minimalna usmjerenost na razvoj pastoralnih kompetencija

U knjizi *Vjeronauk – izazov Crkvi i školi* navedeni su rezultati empirijskog istraživanja koje je provedeno na području Zagrebačke nadbiskupije. Jedan se dio istraživanja odnosi na procjenu vlastitog temeljnog obrazovanja katoličkih vjeroučitelja. Prema procjeni vjeroučitelja kompetencije koje su vjeroučitelji usvojili manje negoli neke druge kompetencije su: animacijske sposobnosti, pastoralno-katehetske kompetencije te korištenje suvremenim medijima i uporaba nastavnih pomagala.¹⁵⁶

Budući da je istraživanje provedeno samo na području Zagrebačke nadbiskupije i to za 2008. godinu, ne može se na osnovu tog istraživanja zaključiti da je takva situacija i u ostalim nadbiskupijama. No, moguće je naći poveznicu između rezultata spomenutog istraživanja i rezultata istraživanja ovog diplomskog rada, a to je da studijski programi ne omogućuju studentima maksimalno razviti pastoralno-katehetske sposobnosti. Takav zaključak proizlazi iz

¹⁵⁶ Usp. Valentina Blaženka MANDARIĆ – Ivanka PETROVIĆ, Identitet nastavnika vjeronauka u hrvatskoj školi, u: *Vjeronauk – izazov Crkvi i školi. Empirijsko istraživanje na području zagrebačke nadbiskupije*, V. B. Mandarić, A. Hobljaj, R. Razum (ur.), 108 – 109.

pregleda studijskih programa. Jasno je kako je broj kolegija vezanih uz razvoj pastoralnih kompetencija minimalan, (jedan do dva kolegija). Isto tako, kolegiji nisu usmjereni na razvoj kompetencija korištenja suvremenim medijima i uporabu nastavnih pomagala. Pretpostavka je da je tomu tako jer je razvoj spomenutih kompetencija na nekim drugim razinama odgoja i obrazovanja.¹⁵⁷ Pred crkvenim učilištima ostaje izazov pronaći način na koji će studentima omogućiti razvoj pastoralnih kompetencija kao i informatičkih te informacijsko-komunikacijskih kompetencija.

5.2. Dijalogiziranje sa suvremenom duhovnošću mladih

Autorica Ružica Razum opisuje promjenu koja se dogodila u duhovnosti čovjeka te kao uzrok promjena u duhovnosti definira promjene u društvu i kulturi.¹⁵⁸ Prema autoričnim riječima, tradicionalna se duhovnost ostvarivala putem prakticiranja religioznih čina (odlazaka na svetu misu, hodočašća, kroz duhovne vježbe, molitvu, različite pobožnosti i slično), dok je duhovnost današnjice svjetovna i individualistička.¹⁵⁹

Pišući o izazovima s kojima se pastoralni djelatnici susreću, papa Franjo kao jedan od izazova navodi „duhovnu svjetovnost“ koju opisuje kao mračnu i štetnu duhovnost jer podrazumijeva prividnu ljubav prema Isusu Kristu i Crkvi. Pod tim izrazom papa misli na oholi stav vjernika kojima u centru nije Isus Krist, već oni sami, njihova slava, brojke i uspjeh.¹⁶⁰ Kako bi budući vjeroučitelji uvidjeli opasnosti svjetovne i individualističke duhovnosti, potrebno je o tim opasnostima pisati i omogućiti studentima stjecanje veće duhovne kompetentnosti.

Studijski programi za temeljno obrazovanje vjeroučitelja predviđaju u svojim programima kolegije vezane uz kršćansku duhovnost. Ono što nedostaje su kolegiji koji bi se odnosili na kulturu današnjice s posebnim osvrtom na kulturu mladih čije bi poznavanje bilo dobar temelj za organiziranje nastave. Nastava će biti poticajna za razvoj kritičke svijesti učenika koji bi kasnije znali procjenjivati društvene trendove te odgovorno i poduzetnički djelovati u društvu kojem pripadaju.

¹⁵⁷ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Informatika za osnovnu školu i gimnazije (06. III. 2018.), u: https://skolazazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/INF_kurikulum.pdf (06. XI. 2020.)

¹⁵⁸ Usp. Ružica RAZUM, Vjeronauk nasuprot nekim suvremenim izazovima, u: *Lada*, 40 (2016.) 2, 13.

¹⁵⁹ Usp. *Isto*.

¹⁶⁰ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium*, br. 93.

5.3. (Ne)obrazovanje za neformalni odgoj i obrazovanje mladih

Prednosti su neformalnog odgoja brojne. Stoga, bilo bi nužno osmisliti odgojno-obrazovne programe koji će uz intelektualnu aktivnost zahtijevati i formaciju srca kao i praktičnu iskustvenu aktivnost.¹⁶¹ Osim toga, važno je da vjeroučiteljevo odgojno djelovanje bude uključivo. Da bi odgoj bio uključiv potrebno je da odgojni model kojim se vjeroučitelji vode bude pristupačan svakom učeniku, a ne samo onim učenicima koji imaju iskustvo duhovnog i religioznog života. Moguće je rješenje u organiziranju različitih izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti koje bi pridonosile kognitivnom, odgojnom i psihomotornom razvoju učenika.¹⁶² Da bi bili sposobni organizirati neformalne odgojno-obrazovne aktivnosti, potrebno je da za vrijeme studiranja studenti imaju priliku iste organizirati i provoditi kako bi promovirali što adekvatniji intelektualni, afektivni i psihomotorni razvoj učenika.

Potrebno je i u tom vidu razmišljati o studijskim programima. Proučavanjem se izvedbenih planova studijskih programa uočilo da najveći dio provedbe kolegija opada na predavanja, manji dio na seminarsku nastavu, a jako se mali dio odnosi na vježbe. Pretraživanjem se studijskih programa integriranog preddiplomskog i diplomskog Filozofsko-teološkog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu, integriranog preddiplomskog i diplomskog Filozofsko-teološkog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, Rijeci i Đakovu te preddiplomskog i diplomskog studija Teološko-religijskih znanosti kao i Teološko-katehetskog studija u Zadru može zaključiti kako kompetencije, čiji razvoj predviđaju studijski programi ili izvedbeni planovi kolegija navedenih studija, predviđaju razvoj kompetencija čije razvijanje omogućuje vjeroučiteljima da organiziraju izvannastavne i izvanškolske aktivnosti koje će pridonijeti razvoju učenika. Ipak, nijedan studij ne nudi studentima slušanje kolegija koji se izravno odnosi na organiziranje izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti.

Razvoj ovih kompetencija predviđaju sljedeći kolegiji: Religiozna pedagogija, Pastoralna teologija, Religiozni odgoj i kateheza djece i predadolescenata, Pastoraln braća i obitelji, Pastoral sakramenata, Religiozni odgoj i kateheza adolescenata i mladih, Opća katehetika, Didaktika i metodika religioznog odgoja i kateheze, Temeljna pastoralna teologija, Posebna pastoralna teologija, Vjeronauk i kateheza osnovnoškolske djece, Didaktika i metodika religioznog odgoja, Opća pedagogija, Vjeronauk i kateheza djece i predadolescenata, Vjeronauk i kateheza adolescenata i mladih, Pastoral župne zajednice, Specijalna katehetika I, Specijalna katehetika

¹⁶¹ Usp. PAPA FRANJO, *Christus vivit – Krist živi. Posinodalna apostolska pobudnica mladima i cijelome Božjem narodu* (25. III. 2019.), Zagreb, 2019., br. 144 i 221.

¹⁶² Usp. *Isto*, br. 224 – 238.

II, obvezno – izborni kolegij: Metodičke vježbe iz katehetike (Rijeka, 30 sati predavanja), Crkvena kateheza, Skupni rad u pastoralu i katehezi, Didaktika i metodika (vježbe) i Metodika nastave vjeronauka.¹⁶³

Ono što ostaje izazovom osmisliti je na koji način omogućiti studentima više prakse i otvoriti im vidike za važnost djelovanja vjeroučitelja na polju neformalnog odgoja i obrazovanja.

5.4. Pronalazak radnog mjesta i upis poslijediplomskog studija

Dva su izazova vezana uz vjeroučiteljsku struku. Oba se odnose na ono razdoblje nakon završetka diplomskog studija: filozofsko-teološkog, teološko-katehetskog ili studija teološko-religijskih znanosti. Prvi je izazov odnos društva prema teolozima i katehetama. Iz novinskog je članka Ivana Taševa jasno da položaj vjeroučitelja u hrvatskom društvu zaostaje za položajem vjeroučitelja na zapadu.¹⁶⁴ Tašev je o temi položaja vjeroučitelja u hrvatskom društvu razgovarao s dekanom Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Cifrakom, rektorom Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Tanjićem i potpredsjednikom Društva bivših studenata Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Barićem. Sva trojica Taševljevih sugovornika smatraju da bi teolozi mogli i trebali biti aktivniji u društvu u kojem žive te da bi oni mogli raditi više različitih poslova, a ne samo obnašati vjeroučiteljsku službu u školama i organizirati predškolski vjerski odgoj.¹⁶⁵

Jedan je od izazova s kojima se susreću studenti po završetku diplomskih teološko-katehetskih studija ili diplomskog studija Teološko-religijskih znanosti upis na poslijediplomski studij. Konkretnije, poteškoća je u tome što takvi studenti, ukoliko žele nastaviti poslijediplomski studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu,

¹⁶³ Usp. TEOLOŠKO-KATEHETSKI ODJEL U ZADRU, Izvedbeni planovi preddiplomskoga i diplomskoga studija, u: <https://tko.unizd.hr/izvedbeni-planovi> (04. VIII. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski Teološko katehetski studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/preddiplomski-tks> (04. VIII. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Integrirani Filozofsko teološki studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/integrirani-fts> (04. VIII. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Filozofsko-teološki studij, akad. god. 2020./2021. - 1. godina, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studenti-i-studiranje/preddiplomski-i-diplomski-studij/red-predavanja/red-predavanja-filozofsko-teoloskog-studija/> (04. VIII. 2020.), TEOLOGIJA U RIJECI, Filozofsko -teološki studij, u: <http://ri-kbf.org/filozofsko-teoloski-studij/> (04. VIII. 2020.); KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Studijski program, u: <http://www.djkb.unios.hr/hr/nastava/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-studij> (04. VIII. 2020.).

¹⁶⁴ Usp. Ivan TAŠEV, Jesu li teolozi pronašli svoje mjesto u hrvatskome društvu? Teolozi kao „obrazovani proroci“ mogu društvu dati mnogo više (26. II. 2008.), u: <https://www.glas-koncila.hr/jesu-li-teolozi-pronasli-mjesto-hrvatskome-drustvu-teolozi-obrazovani-proroci-mogu-drustvu-dati-mnogo-vise/> (26. II. 2021.)

¹⁶⁵ Usp. *Isto*.

trebaju ovladati „razlikovnim sadržajem za stjecanje zvanja magistra (master) teologije (mag. theol.)“.¹⁶⁶

Na internetskoj je stranici Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu pod uvjetima upisa navedeno da poslijediplomski studij mogu upisati svi oni koji su svoj diplomski studij religijskih znanosti, teologije, katehetike ili nekih drugih humanističkih studija završili na crkvenim učilištima, uz uvjet da Povjerenstvo za poslijediplomske studije određuje posebne uvjete upisa, ukoliko su potrebni.¹⁶⁷ Dakle, na oba fakulteta jedino diplomirani teolozi imaju prvo na izravan upis na poslijediplomski studij. Ipak, ostaje izazov motiviranja diplomiranih kateheta na upis poslijediplomskog studija te izazov osmišljavanja studijskih programa koji će biti takvi da će diplomiranim katehetama pružiti program koji će im pomoći da kasnije mogu polagati minimalan razlikovni sadržaj.

¹⁶⁶ KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Opis poslijediplomskog studija, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studenti-i-studiranje/poslijediplomski-studij/opis-studija/> (06. XI. 2020.)

¹⁶⁷ Usp. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Pravilnik o poslijediplomskom sveučilišnom studiju katoličkoga bogoslovnog fakulteta (pročišćeni tekst) (26. X. 2018.), u: <https://www.kbf.unist.hr/images/dok/pravilnici/KBFST-DOK-PDS-Pravilnik-2018-10-26.pdf> (06. XI. 2020.)

6. Neka važna usmjerenja

Šesto je poglavlje prikaz nekih usmjerenja formacije katoličkih vjeroučitelja. Usmjerenja se temelje na crkvenim dokumentima. Teme koje su opisane u ovom poglavlju daju odgovore ili smjernice na pitanja o tome kakav bi Katolički vjeronauk trebao biti, a time i kakva bi trebala biti temeljna formacija vjeroučitelja. Promišlja se i o tome kakav bi vjeroučitelj trebao biti te u kojem bi se smjeru trebala kretati preobrazba njegove temeljne formacije.

6.1. Izgradnja identiteta katoličkog vjeroučitelja

Program Katoličkog vjeronauka iz 2003. godine ističe da vjeroučitelj Katoličkog vjeronauka treba imati izgrađen identitet. Riječ je o dvije dimenzije identiteta: duhovno-vjerničkoj i stručnoj dimenziji koje su usko vezane uz ciljeve konfesionalne vjeronaučne nastave.¹⁶⁸ Važan su dio stručne kompetencije vrline koje stručnu kompetenciju čine živom i korisnom.¹⁶⁹ Upravo se one razvijaju i kroz razvoj duhovno-vjerničke kompetencije vjeroučitelja te je važno nastaviti promišljati o važnosti i načinu razvoja duhovne kompetencije kod studenata teoloških ili katehetskih studija.

Opći direktorij za katehezu, govoreći o evanđeoskoj sjetvi, navodi da kateheza, ukoliko želi biti životna i učinkovita, „prvotnom zadaćom mora smatrati pripremanje i formaciju kateheta duboke vjere“.¹⁷⁰ Isto se to može preslikati i na vjeroučitelje i povezati ovu misao s važnošću razvoja one kompetencije koja vjeroučitelja diferencira u odnosu na druge učitelje, a to je duhovna kompetencija. Kada se promišlja o temeljnoj formaciji vjeroučitelja, važno je razmišljati o tome na koji način pomoći vjeroučiteljima razumjeti ulogu i važnost vjeronauka u školi te im pomoći razviti sliku vjeronauka kao važnog načina služenja mladima.¹⁷¹

¹⁶⁸ Usp. MINISTARSTVO PROSVJETE I ŠPORTA, Program katoličkog vjeronauka u osnovnoj školi (03. X. 2003.), u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_10_156_2241.html (17. XI. 2020.)

¹⁶⁹ Usp. Alexandre HAVARD, *Istinsko vodstvo. Put osobne izvrsnosti*, Split, 2015., 16 – 17.

¹⁷⁰ KONGREGACIJA ZA KLER, *Opći direktorij za katehezu*, br. 33.

¹⁷¹ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, „Da vaša radost bude potpuna“ (*Iv 15,11*). *Kateheza i rast u vjeri u današnjim okolnostima* (12. IV. 2018.), Zagreb, 2018., br. 1.

6.2. Odgoj za crkvenost, međukulturalni dijalog i ekumenizam

Važno je da se na studijima za formaciju katoličkih vjeroučitelja njeguje duh zajedništva jer je zajedništvo jedna od dimenzija crkvenosti.¹⁷² Prema dokumentu *Da vaša radost bude potpuna* važno je da vjeroučitelj ima razvijenu svijest djelovati u ime Crkve te da je spreman svjedočiti za Isusa Krista i njegovu Crkvu.¹⁷³ Upravo s ciljem rasta u vjeri taj dokument poziva na ponovno promišljanje evangelizacijsko-katehetskog poslanja Crkve.

Budući da su diplomirani teolozi i diplomirani katehete kompetentni za organizaciju i provođenje župne kateheze, zasigurno će znati uskladiti odnos župne kateheze i školskog vjeronauka. Dokument Hrvatske biskupske konferencije piše o komplementarnom odnosu vjeronauka i župne kateheze.¹⁷⁴ U Poruci hrvatskih biskupa iz 1991. godine opisana je svrha Katoličkog vjeronauka i župne kateheze, a njihov je odnos opisan kao međusobno nadopunjavanje te se oboje ubraja u „katehetsko djelovanje Crkve“.¹⁷⁵

Vjeroučitelji se, osim toga, trebaju odgajati za međukulturalni dijalog i ekumenizam kao i za razvoj komunikacijskih kompetencija. Ukoliko se uzme u obzir pojašnjenje Katoličkog vjeronauka kao onog koji bi trebao biti predmet koji daje mogućnost razvoja nacionalnog i vjerskog identiteta učenika te upoznavanje nacionalne kulture uz uvažavanje drugih i drugačijih kultura, moguće je pred organizatore studija postaviti zahtjev da uvijek traže načine kako studentima pomoći u razvoju opisanih kompetencija te da osmisle način provjere razvoja navedenih kompetencija.

6.3. Biti suvremen i svevremen

Vjeroučitelji bi kao aktivni sudionici evangelizacijsko-katehetskog poslanja Crkve uvijek trebali u srcu imati radost koja je plod njihova osobnog susreta s Isusom Kristom, odnosno s evanđeljem. Za sposobnost je evanđeoskog razlučivanja i radost kršćanina navjestitelja važna milost Duha Svetoga.¹⁷⁶ U dokumentu također piše da bi vjeroučitelji trebali biti spremni uvijek sijati Božju riječ te biti spremni ne vidjeti plodove posijanog. Ono što je posebno naglašeno je

¹⁷² Usp. *Isto*, br. 8.

¹⁷³ Usp. *Isto*.

¹⁷⁴ Usp. *Isto*, br. 2.

¹⁷⁵ HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *O vjeronauku u školi i župnoj katehezi – Poruka hrvatskih biskupa* (15. VI. 2000.), u: <https://hbk.hr/dokumenti-hbk/o-vjeronauku-u-skoli-i-zupnoj-katehezi-poruka-hrvatskih-biskupa/> (12. XI. 2020.)

¹⁷⁶ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, „*Da vaša radost bude potpuna*“ (*Iv 15,11*). *Kateheza i rast u vjeri u današnjim okolnostima*, br. 9.

da bi trebali prihvatiti zadaću rasta u svetosti jer samo tako mogu pomoći učenicima da kroče putem svetosti.

Da bi vjeroučitelj mogao biti suvremen, potrebno je pomoći studentima da tijekom studija razviju svijest o važnosti cjeloživotnog obrazovanja i profesionalnog usavršavanja koje je moguće potpomoći katehetskima školama, seminarima ili katehetskim danima i stručnim vijećima vjeroučitelja.¹⁷⁷ Ono što vjeroučiteljima pomaže u njihovoj svakodnevnoj formaciji je zahtjevnost njihove službe i potreba trajnog nastojanja oko pripreme za nastavu kojoj je glavni i ssevremeni izvor Božja riječ.

6.4. Evanđeosko prosuđivanje

Jedno usmjerenje koje je važno navesti, a veže se uz izazove današnjeg svijeta, je to da u svjetlu evanđelja razlučujemo događaje i društvene promjene današnjice i da nastojimo osposobiti vjeroučitelje koji će biti sposobni kritički promišljati i u evanđeoskom duhu analizirati i vrednovati stanje društva te moći, potpomognuti Duhom Svetim, biti oni koji će činiti sve potrebno da bi drugoj osobi vratili nadu. U tom smislu, potrebno je studentima katehetike i teologije organizirati studij koji će ih osposobiti suvremene izazove znati tumačiti u duhu evanđelja kako bi dali optimalne odgovore na njih. Da bi to mogli, važno je da razviju sposobnost evanđeoskog razlučivanja.¹⁷⁸ Kolegiji mogu uključivati obvezu odrađivanja volonterskih sati u nekoj crkvenoj ustanovi koja je usmjerena na služenje bližnjima prilikom čega bi na djelu bila djelatna kršćanska ljubav – *caritas*. Ovakvim kolegijima nastojalo bi se pomoći u stjecanju sposobnosti da se vjera povezuje s konkretnim životnim svjedočenjem i profesionalnošću. Potrebno je omogućiti studentima takvu formaciju koja će ih osposobiti za dijakoniju, martiriju, *caritas* i liturgiju, tj. oblike crkvenog služenja u kojima se na poseban način mogu ostvariti kao osobe, vjernici i katehete. Za navedene će službe osposobljeni vjeroučitelji moći na živ način učenike poučavati o katoličkoj vjeri i omogućiti im da po toj vjeri žive i da u njoj rastu i sazrijevaju.

¹⁷⁷ Usp. *Isto*.

¹⁷⁸ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium*, br. 34.

ZAKLJUČAK

Ako se u obzir uzmu hipoteze postavljene na početku diplomskog rada i sva ona saznanja do kojih se istraživanjem tematike došlo, moguće je zaključiti da su studijski programi temeljne formacije katoličkih vjeroučitelja usmjereni na formaciju vjeroučitelja koji će biti kompetentni za planiranje i izvođenje vjeronaučne nastave u osnovnim i srednjim školama, a koja za cilj ima razvoj kompetencija učenika opisanih u kurikulu Katoličkog vjeronauka. Dakle, prva je hipoteza potvrđena.

Druga se hipoteza odnosila na usporedbu kompetentnosti diplomiranih teologa i diplomiranih kateheta u Republici Hrvatskoj. Ono što je u hipotezi postavljeno tvrdnja je da su diplomirani katehete metodički i didaktički sposobniji za nastavni rad s učenicima u odnosu na diplomirane teologe. Rezultati ovog istraživanja nisu pokazali da među diplomiranim teolozima i diplomiranim katehetama postoji znatna razlika u metodičko-didaktičkoj kompetentnosti.

Nakon provedenog se istraživanja, vođenog ciljevima svih triju dijelova rada, došlo do zaključka da je struktura temeljne formacije katoličkih vjeroučitelja na katoličkim fakultetima u Republici Hrvatskoj približno ista. Dakle, formacija na svim integriranim filozofsko-teološkim studijima traje pet godina, odnosno deset semestara, a završava pisanjem i obranom diplomskog rada. Formacija se na teološko-katehetskim studijima i na studiju Teološko-religijskih znanosti odvija po principu: tri godine preddiplomskog studija čijim završetkom student stječe akademski naslov prvostupnik kateheta i po izboru dvije godine diplomskog studija čijim završetkom student stječe akademski naslov magistar kateheta. Tek se po završetku diplomske razine spomenutih studija osoba smatra kompetentnom za posao vjeroučitelja u školi.

Cilj je prvog poglavlja rada bio prikazati razvoj formacije katoličkih vjeroučitelja od 1991. godine do danas, a dobiveni rezultati istraživanja sintetizirani su u nekoliko potpoglavlja rada. Zaključeno je da se formativni put vjeroučitelja na katoličkim fakultetima razvijao postupno i da je još uvijek u razvoju.

U drugom su poglavlju rada opisani studiji za formaciju katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj te su uspoređene predviđene kompetencije koje studenti studirajući na tim studijima razvijaju. Usporedba je studija rezultirala izdvojenim sličnostima i razlikama u stjecanju kompetencija. Ukoliko se analiziraju studijski programi s opisom svih kolegija i predviđenih ishoda učenja, kao i kompetencija, tada se može zaključiti da je popis navedenih kompetencija sličan, ali ne posve isti. Razlike su koje je moguće uočiti nejednak broj kolegija

koje trebaju odslušati studenti preddiplomske i diplomske razine studija Teološko-katehetskog studija Sveučilišta u Zadru u odnosu na broj kolegija koje trebaju odslušati studenti na preddiplomskom i diplomskom studiju Teološko-religijskih znanosti u Zagrebu, Teološko-katehetskom studiju u Splitu i integriranom preddiplomskom i diplomskom filozofsko-teološkim studijima u Zagrebu, Rijeci i Đakovu. Iako je broj kolegija koji zadarski studenti polažu manji, ipak se i kroz manji broj kolegija uspijevaju ostvariti kompetencije koje su jako slične kompetencijama koje je moguće steći na drugim studijima. Uz spomenuto, studenti Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru uz Teološko-katehetski studij studiraju i još neki odabrani dvopredmetni studij čije studiranje studente obogaćuje i omogućuje im interdisciplinarni pristup problemima te na posebno organiziran način stječu nastavničke kompetencije. Studenti sa završenim preddiplomskim razinama navedenih studija nisu kompetentni za posao vjeroučitelja dok se za službu vjeroučitelja smatraju osposobljenima oni studenti koji su završili diplomski teološko-katehetski, diplomski studij teološko-religijskih znanosti ili integriranog preddiplomskog i diplomskog filozofsko-teološkog studija.

Škola za život naziv je za eksperimentalni program koji je nastao kao plod višegodišnjeg promišljanja kurikulske reforme. Spomenuti program za cilj ima pomoći učenicima da se tijekom odgojno-obrazovnih godina koje provode u školi pripreme za život. Cilj je učenicima pomoći postati odgovorne, samostalne i sposobne osobe za produktivan i radostan život u društvu kojeg obogaćuju svojim postojanjem i djelovanjem. U sklopu su ovog eksperimentalnog programa napisani metodički priručnici za svaki školski predmet te su osmišljeni novi kurikuli, kako Nacionalni okvirni kurikulum, tako i kurikuli svakog školskog predmeta i međupredmetnih tema. Ta reforma uvelike utječe i na provođenje nastave Katoličkog vjeronauka.

Ako se uspoređi odnos kompetencija koje vjeroučitelj Katoličkog vjeronauka stječe završetkom studija i učeničkih kompetencija čiji je razvoj predviđen u kurikulumu Katoličkog vjeronauka donesenog u sklopu *Škole za život*, uočiti će se da se sve spomenute učeničke kompetencije navode i kao kompetencije koje će studenti steći na teološko-katehetskim, filozofsko-teološkim studijima i studiju teološko-religijskih znanosti u našoj domovini, stoga nije na odmet ponovno podcrtati već spomenuti zaključak četvrtog poglavlja prema kojem je razvoj vjeroučiteljskih kompetencija dobra podloga za razvoj učeničkih kompetencija.

Cilj je trećeg dijela rada bio na temelju analize podataka iznesenih u prva četiri poglavlja izdvojiti neke izazove za temeljnu formaciju katoličkih vjeroučitelja, a potom iznijeti neka usmjerenja za usavršavanje postojećeg formacijskog sustava.

Analiza je podataka iznesenih u prva četiri poglavlja rada iznjedrila tri izazova u temeljnoj formaciji katoličkih vjeroučitelja danas te dva izazova s kojima se vjeroučitelji susreću odmah po završetku temeljne formacije. Ukoliko se opisani izazovi sagledaju u svjetlu smjernica vezanih uz formaciju katoličkih vjeroučitelja i katehista te evangelizacijsko-katehetskog poslanja Crkve, moguće je zaključiti kako je temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj kvalitetna. Dakle, studenti studirajući na bilo kojem od spominjanih fakulteta i studija imaju mogućnost intelektualnog i duhovno-vjerničkog sazrijevanja. Naravno, uvijek imajući na umu da čovjekov razvoj nikada nije konačan, već da mu je i kao vjeroučitelju potreban daljnji profesionalni razvoj i rast u svetosti.

Naravno, neupitno je da katolički vjeroučitelj kao i bilo koji drugi učitelj treba biti siguran znalac, ali on uz to treba biti i vječiti tražitelj. Koga on traži? Traži lice Kristovo u svim svojim susretnicima, dakle i učenicima koje podučava i kojima daje živi primjer Božje riječi i djela. Katolički će vjeroučitelj uvijek biti svjestan da je ljubljeno dijete Božje. On je onaj koji je zaljubljen u Isusa Krista. Obveza je katoličkog vjeroučitelja dostojanstveno i iskreno svjedočiti vjeru koju će nastojati približiti i prenijeti svojem učeniku. Potrebno je naglasiti kako je danas teže no ikada biti reprezentativan katolički vjeroučitelj, s obzirom na sve ugroze ljudskoga dostojanstva koje se svakodnevno događaju. Sve te ugroze vane za vjerodostojnim katoličkim vjeroučiteljima, njihovim životnim svjedočanstvom i profesionalnošću koja se sukladno znakovima vremena treba unapređivati.

SAŽETAK

Temeljna formacija katoličkih vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj

Katolički je vjeronauk ponovno uveden u hrvatske škole početkom devedesetih godina dvadesetog stoljeća. Ponovnim se uvođenjem vjeronauka u školski sustav javlja potreba osposobljavanja stručnog kadra koji će moći organizirati i provoditi vjeronaučnu nastavu. Potreba za osposobljavanjem vjeroučitelja na visokim učilištima potiče na razmišljanje o tome na koji način organizirati osposobljavanje studenata za vjeroučiteljsku službu. Brine se i o trajnoj formaciji vjeroučitelja. Biskupi u svojim pismima progovaraju o potrebi organiziranja katehetskih škola koje za jedan od ciljeva imaju nadilaženje nedostatno formiranih vjeroučitelja. Tako se temeljna formacija postupno usustavljivala sve od potpisivanja *Ugovora o suradnji na području odgoja i kulture* između Republike Hrvatske i Svete Stolice 1996. godine do danas. Budući da je vjeronauk dio školskog sustava, on kao takav treba biti usmjeren na ostvarenje vlastitih odgojno-obrazovnih ciljeva, ali i odgojno-obrazovnih ciljeva škole. Budući da se u Republici Hrvatskoj od školske godine 2019./2020. počelo s provedbom eksperimentalnog programa *Škola za život*, taj je program zahvatio i Katolički vjeronauk, a time utječe i na temeljnu formaciju vjeroučitelja, barem u smislu ponovnog promišljanja o ciljevima i kompetencijama koje osoba stječe završetkom studija. Ključan je dio ovog rada vezan uz odnos kompetencija koje osoba stječe po završetku integriranog filozofsko-teološkog smjera, teološko-katehetskog ili studija teološko-religijskih znanosti i učeničkih kompetencija čiji je razvoj predviđen u kurikulumu Katoličkog vjeronauka koji je donesen u okviru eksperimentalnog programa kurikulske reforme *Škole za život*.

Ključne riječi: učeničke kompetencije, formacija vjeroučitelja, kompetencije vjeroučitelja, Škola za život, kurikulum

SUMMARY

Basic formation of catholic religious teachers in Croatia

Catholic religious education was reintroduced into Croatian schools in the early 1990s. With the reintroduction of religious education into the school system, there was a need to train professional staff who were able to organize and conduct religious education, and thus the number of religious teachers grew. The need for training of religious teachers in higher educational institutions encouraged the organization of the training of students for religious education services and the ongoing formation of religious teachers. Formal letters were written to local bishops to speak about the need to organize catechetical schools, so that the challenge to overcome insufficiently formed religious teachers would be resolved. Thus, the basic formation was gradually systematized from the signing of the Agreement on Cooperation in the Field of Education and Culture between the Republic of Croatia and the Holy See in 1996 until today. Since religious education is part of the Croatian school system, the aim is to achieve its own educational goals, but also the educational goals of the school. From the school year 2019/2020, implementation of experimental program *School for Life* was introduced. This program includes Catholic religious education, and the affects of initial formation of religious teachers, at least in terms of rethinking the goals and competencies that a individual acquires upon completion of studies. A key part of this paper is related to the relationship of competencies that a person acquires after completing an integrated philosophical-theological course, theological-catechetical or study of theological-religious sciences and student competencies whose development is provided in the Catholic religion curriculum adopted within the *School for Life*.

Keywords: student competencies, religious teacher formation, religious teacher competencies, School for life, curriculum

LITERATURA

Dokumenti

- ANNEX. KEY COMPETENCES FOR LIFELONG LEARNING – A EUROPEAN REFERENCE FRAMEWORK (2006.), u: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32006H0962> (23. III. 2021.)
- HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, „*Da vaša radost bude potpuna*“ (Iv 15,11). *Kateheza i rast u vjeri u današnjim okolnostima* (12. IV. 2018.), Zagreb, 2018.
- HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, O vjeronauku u školi i župnoj katehezi – Poruka hrvatskih biskupa (15. VI. 2000.), u: <https://hbk.hr/dokumenti-hbk/o-vjeronauku-u-skoli-i-zupnoj-katehezi-poruka-hrvatskih-biskupa/> (12. XI. 2020.)
- HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, Ugovor o suradnji na području odgoja i kulture (19. XII. 1996.), u: <https://hbk.hr/ugovor-o-suradnji-na-podrucju-odgoja-i-kulture/> (20. VII. 2020.).
- KONGREGACIJA ZA KLER, *Opći direktorij za katehezu* (15. VII. 1997.), Zagreb, 2000.
- MINISTARSTVO PROSVJETE I ŠPORTA, Program katoličkog vjeronauka u osnovnoj školi (3. X. 2003.), u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_10_156_2241.html (17. XI. 2020.)
- MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA, Hrvatski kvalifikacijski okvir. Uvod u kvalifikacije (2009.), u: <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2017-08/Uvod%20u%20kvalifikacije.pdf> (17. III. 2021.)
- MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Informatika za osnovnu školu i gimnazije (06. III. 2018.), u: https://skolazavot.hr/wp-content/uploads/2020/06/INF_kurikulum.pdf (6. XI. 2020.)
- MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Kurikulum nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije (29. I. 2019.), u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (25. VII. 2020.)
- MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Okvir nacionalnoga kurikulumu. Prijedlog nakon javne rasprave (prosinac, 2017.), u: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi//Okvir%20nacionalnoga%20kurikuluma.pdf> (05. III. 2021.)
- MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Odluka o imenovanju članova Povjerenstva za odabir inovativnih „Metodičkih preporuka za ostvarivanje odgojno-

obrazovnih ishoda predmetnih kurikuluma i međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu“ (6. VI. 2019.), u: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/Odluke//Odluka%20o%20imenovanju%20clanova%20povjerenstva%20za%20odabir%20Metodickih%20preporuka%20za%20ostvarivanje%20odgojnoobrazovnih%20ishodaobjavljeno%2018-6-2019.pdf> (23. VII. 2020.)

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Tri godine promjena 9. lipanj 2017. – 23. srpanj 2020., u: <https://mzo.gov.hr/vijesti/tri-godine-promjena/3893> (03. III. 2021.)

MINISTARSTVO ZNANOSTI OBRAZOVANJA I ŠPORTA, Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011.), u: http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf (20. III. 2021.)

PAPA FRANJO, *Evangellii gaudium – Radost evanđelja. Apostolska pobudnica o naviještanju evanđelja u današnjem svijetu* (24. XI. 2013.), Zagreb, 2014.

PAPA FRANJO, *Christus vivit – Krist živi. Posinodalna apostolska pobudnica mladima i cijelome Božjem narodu* (25. III. 2019.), Zagreb, 2019.

Izvori

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Integrirani Filozofsko teološki studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/integrirani-fts> (07. V. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Ishodi učenja, u: <http://www.djkbk.unios.hr/hr/nastava/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-studij/ishodi-ucenja> (24. X. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Povijest, u: <http://www.djkbk.unios.hr/hr/fakultet/povijest> (20. VII. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Upisi u prvu godinu studija, u: <http://www.djkbk.unios.hr/hr/upisi-1-godina> (10. III. 2021.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Misija i vizija, u: <http://www.djkbk.unios.hr/hr/fakultet/misija-i-vizija> (01. III. 2021.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Statut Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu (pročišćeni tekst) (02. III. 2015.), u: <http://www.djkbk.unios.hr/hr/fakultet/dokumenti-obraci-i-sjednice/category/1-temeljni-dokumenti> (01. III. 2021.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Studijski program, u: <http://www.djKBF.unios.hr/hr/nastava/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-studij/Studijski-program> (27. X. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU, Sveučilišni integrirani preddiplomski i diplomski filozofsko-teološki studij (VII. 2010.), u: https://www.djkbhf.hr/docs/studijski_program-2010.pdf (07. V. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Diplomski Teološko katehetski studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/diplomski-tks> (07. V. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Diplomski teološko-katehetski studij, u: https://www.kbf.unist.hr/images/2019-20/Elaborat-Diplomski_TKS_2020_01_30.pdf (24. X. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Pravilnik o poslijediplomskom sveučilišnom studiju Katoličkoga bogoslovnog fakulteta (pročišćeni tekst) (26. X.2018.), u: <https://www.kbf.unist.hr/images/dok/pravilnici/KBFST-DOK-PDS-Pravilnik-2018-10-26.pdf> (6. XI. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Preddiplomski Teološko katehetski studij, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/preddiplomski-tks> (07. V. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Statut Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Splitu (21. X. 2015.), u: https://www.kbf.unist.hr/images/dok/pravilnici/Statut-KBF_novi_2018-01-17.pdf (27. II. 2021.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Studiji, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji> (2. III. 2021.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Poslanje i povijest, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/o-fakultetu/poslanje-i-povijest> (27. II. 2021.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SPLITU, Upisi, u: <https://www.kbf.unist.hr/hr/studiji/upisi> (10. III. 2021.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Diplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.kbf.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-diplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Diplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/diplomski-studij-teolosko-religijskih-znanosti/#toggle-id-2> (07. V. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Filozofsko-teološki studij, akad. god. 2020./2021. - 1. godina, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studenti-i-studiranje/preddiplomski-i-diplomski-studij/red-predavanja/red-predavanja-filozofsko-teoloskog-studija/> (4. VIII. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu – preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.kbf.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/11/Elaborat-o-preddiplomskom-studijskom-programu-Teolosko-religijskih-znanosti-1.pdf> (24. X. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Elaborat o studijskom programu, u: <https://www.kbf.unizg.hr/wp-content/uploads/2019/12/FTS-izvedbeni-i-opisi-predmeta-nakon-izmjena-za-web.pdf> (24. X. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Filozofsko-teološki studij, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/filozofsko-teoloski-studij/> (07. V. 2020)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Opis poslijediplomskog studija, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studenti-i-studiranje/poslijediplomski-studij/opis-studija/> (6. XI. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Preddiplomski studij Teološko-religijskih znanosti, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/preddiplomski-studij-teolosko-religijskih-znanosti/> (18. III. 2021.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Studiji na KBF-u. Bogatstvo studijskih smjerova, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studiji/> (1. III. 2021.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Facultas Theologica Catholica, u: <https://www.kbf.unizg.hr/fakultet/> (06. VII. 2020.)

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU, Upisi. Saznajte što nudimo, u: <https://www.kbf.unizg.hr/studenti-i-studiranje/preddiplomski-i-diplomski-studij/upisi/> (10. III. 2021.)

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Eksperimentalne škole, u: <https://skolazazivot.hr/o-projektu/eksperimentalne-skol> (21. VII. 2020.)

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Primjeri radnih verzija digitalnih metodičkih priručnika, u: <https://skolazazivot.hr/obrazovni-sadrzaji/metodicki-prirucnici/metodicki-prirucnici-za-osnovnu-skolu/> (23. VII. 2020.)

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Projekt u brojkama, u: <https://skolazazivot.hr/o-projektu/projekt-u-brojkama/> (21. VII. 2020.)

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Savjetnički posjeti, u: <https://skolazazivot.hr/category/savjetnicki/> (23. VII. 2020.)

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Snimke webinara nagrađenih učitelja, u: <https://skolazazivot.hr/webinar-grupe/snimke-webinara-nagradenih-ucitelja/> (23. VII. 2020.)

SVEUČILIŠTE U ZADRU, Popis odgovarajućih preddiplomskih sveučilišnih studija za upis na diplomatske sveučilišne studije Sveučilišta u Zadru u akad. god. 2020./2021. s posebnostima razredbenog postupka, u: https://www.unizd.hr/Portals/0/sluzba_dds/diplomski/2020_21/2020_21_popisi_odgovarajucih_pd_studija.pdf (17. III. 2021.)

SVEUČILIŠTE U ZADRU, Pravilnici, u: <https://www.unizd.hr/o-nama/propisi-i-dokumenti/pravilnici> (11. III. 2021.)

SVEUČILIŠTE U ZADRU, Studiji i studenti, u: <https://www.unizd.hr/studiji-i-studenti/upisina-sveuciliste/preddiplomski> (10. III. 2021.)

SVEUČILIŠTE U ZADRU, Syllabusi, u: <https://www.unizd.hr/csm/program-za-stjecanje-nastavnickih-kompetencija-model-a/syllabusi> (19. III. 2021.)

TEOLOGIJA U RIJECI, Filozofsko-teološki studij, u: <https://ri-kbf.org/filozofsko-teoloski-studij/> (07. V. 2020.)

TEOLOGIJA U RIJECI, Izvedbeni plan filozofsko-teološkog studija u Rijeci (23. IV. 2020.), u: <https://mail.google.com/mail/u/0/#search/diploms/QgrcJHsbflNvwcxwlbVMfBXZqTdPNzMvfJI?projector=1&messagePartId=0.1> (27. X.2020.)

TEOLOGIJA U RIJECI, Sveučilište u Zagrebu Katolički bogoslovni fakultet. Teologija u Rijeci. Područni studij (2012), u: <http://ri-kbf.org/wp-content/uploads/2013/12/Teologija-promotivni-L-A4-2014.pdf> (10. III. 2021.)

TEOLOGIJA U RIJECI, Povijest, u: <http://ri-kbf.org/povijest/> (20. VII. 2020.)

TEOLOŠKO - KATEHETSKE ODJELE U ZADRU, Diplomski program – Sveučilište u Zadru, u: https://www.unizd.hr/Portals/65/Diplomski%20program%202018_19__1.pdf (26. X. 2020.)

TEOLOŠKO-KATEHETSKE ODJELE U ZADRU, Izvedbeni planovi preddiplomskoga i diplomskoga studija, u: <https://tko.unizd.hr/izvedbeni-planovi> (4. VIII. 2020.)

TEOLOŠKO-KATEHETSKE ODJELE U ZADRU, Pravilnik o radu Teološko-katehetskog odjela (pročišćen tekst) (17. XI. 2017.), u: [https://tko.unizd.hr/Portals/65/Pravilnik%20o%20radu%20TKOa%20\(pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni%20tekst\).pdf?ver=2020-02-20155922-000](https://tko.unizd.hr/Portals/65/Pravilnik%20o%20radu%20TKOa%20(pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni%20tekst).pdf?ver=2020-02-20155922-000) (30. III. 2021.)

TEOLOŠKO-KATEHETSKE ODJELE U ZADRU, Preddiplomski program – Sveučilište u Zadru, u: https://tko.unizd.hr/Portals/65/Preddiplomski%20program%202018_19.pdf (26. X. 2020.)

TEOLOŠKO-KATEHETSKE ODJELE U ZADRU, Teološko-katehetski odjel, u: <https://www.unizd.hr/teoloskokatehetskiodjel/o-nama> (20. VII. 2020.)

Ostali mrežni izvori

- CIFRAK, Mario, ODLUKA o prestanku upisa i završetku izvođenja integriranog preddiplomskog i diplomskog Filozofsko-teološkog studija na Područnom studiju Teologije u Rijeci, (03. II. 2020.), u: <https://ri-kbf.org/odluka-o-prestanku-upisa-i-zavrsetku-izvođenja-integriranog-preddiplomskog-i-diplomskog-filozofsko-teoloskog-studija-na-podrucnom-studiju-teologije-u-rijeci/> (02. II. 2021.)
- GRCE, Mirjana, Gasi se teologija u Rijeci, budući teolozi obrazovat će se u Visokoj teološkoj školi, (13. V. 2020.), u: <https://www.novilist.hr/rijeka-regija/rijeka/gasi-se-teologija-u-rijeci-buduci-teolozi-obrazovat-ce-se-u-visokoj-bogoslovnoj-skoli/> (1. X. 2020.)
- MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Modeli i preporuke za rad u uvjetima povezanima s bolesti COVID-19 (2020.), u: <https://mzo.gov.hr/vijesti/modeli-i-preporuke-za-rad-u-uvjetima-povezanima-s-bolesti-covid-19-u-pedagoskoj-skolskoj-godini-2020-2021/3916> (06. III. 2021)
- MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, 1. krug metodičkih preporuka (srpanj 2019.), u: <https://skolazazivot.hr/metodicke-preporuke/> (23. VII. 2020.)
- MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Što učenici mogu očekivati u školi za život? (13. IX. 2019.), u: <https://skolazazivot.hr/sto-ucenici-mogu-ocekivati-u-skoli-za-zivot/> (21. VII. 2020.)
- MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Teachmeet webinar i eksperimentalnih škola, u: <https://skolazazivot.hr/webinar-grupe/teacmeet-webinari-eksperimentalnih-skola/> (23. VII. 2020.)
- MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, Webinar, u: <https://skolazazivot.hr/webinari/> (23. VII. 2020.)
- NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, Katehetska ljetna škola za srednjoškolske vjeroučitelje, Zagreb, u: <https://nku.hbk.hr/2019/08/23/katehetska-ljetna-skola-za-srednjoskolske-vjeroucitelje-zagreb/> (06. III. 2021.)
- NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, Katehetska ljetna škola za vjeroučitelje i vjeroučiteljice u srednjim školama, u: <https://nku.hbk.hr/2020/08/27/katehetska-ljetna-skola-za-vjeroucitelje-i-vjerouciteljice-u-srednjim-skolama/> (06. III. 2021.)

- NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE,
Katehetska proljetna škola 2019, u: <https://nku.hbk.hr/2019/06/10/katehetska-proljetna-skola-2019/> (06. III. 2021.)
- NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE,
Katehetska škola za vjeroučitelje u posebnim uvjetima odgoja i obrazovanja, Zagreb, u: <https://nku.hbk.hr/2019/10/28/katehetska-skola-za-vjeroucitelje-u-posebnim-uvjetima-odgoja-i-obrazovanja-zagreb/> (06. III. 2021.)
- NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE,
Katehetska zimska škola, 10. i 11. siječnja 2019., u: <https://nku.hbk.hr/2019/05/06/katehetska-zimska-skola-10-i-11-sijecnja-2019/> (06. III. 2021.)
- NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE,
Katehetska zimska škola, novi termin na Loomenu, u: <https://nku.hbk.hr/2021/01/19/katehetska-zimska-skola-novi-termin-na-loomenu/> (06. III. 2021.)
- NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE,
Katehetska zimska škola, u: <https://nku.hbk.hr/2020/01/13/1987/> (06. III. 2021.)
- NACIONALNI KATEHETSKI URED HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE,
Vjeroučitelji iz cijele Hrvatske za sve vjeroučitelje u Hrvatskoj!, u: <https://nku.hbk.hr/2021/02/24/zavrzni-sastanak-clanova-radne-skupine-za-izradu-video-lekcija-iz-katolickoga-vjeronauka/> (06. III. 2021.)
- TAŠEV, Ivan, Jesu li teolozi pronašli svoje mjesto u hrvatskome društvu? Teolozi kao „obrazovani proroci“ mogu društvu dati mnogo više (26. II. 2008.), u: <https://www.glas-koncila.hr/jesu-li-teolozi-pronasli-mjesto-hrvatskome-drustvu-teolozi-obrazovani-proroci-mogu-drustvu-dati-mnogo-vise/> (26. II. 2021.)

Knjige

- HAVARD, Alexandre, *Istinsko vodstvo. Put osobne izvrsnosti*, Split, 2015.
- JURIĆ, Kata S. Amabilis, *Duhovnost vjeroučitelja vjernika laika u suvremenim hrvatskim crkveno-društvenim uvjetima*, Zagreb, 2015.
- LONČAR-VICKOVIĆ, Sanja – Zlata DOLAČEK-ALDUK, *Ishodi učenja – priručnik za sveučilišne nastavnike*, Osijek, 2009.
- MANDARIĆ, Valentina Blaženka, HOBLAJ, Alojzije, RAZUM Ružica, *Vjeronauk – izazov Crkvi i školi. Empirijsko istraživanje na području Zagrebačke nadbiskupije*. Zagreb, 2011.

ŠIMUNOVIĆ, Milan, *Kateheza prvenstvena zadaća Crkve. Identitet i perspektive hrvatske pokoncilске kateheze i katehetike. U obliku bilance*, Zagreb, 2011.

ZELENIKA, Ratko, *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*, Rijeka, 2000.

Radovi u zbornicima

BARŠČEVSKI, Taras, Biblijske kompetencije vjeroučitelja, u: *Nastavničke kompetencije*. V. B. Mandarić, R. Razum, D. Barić (ur.), Zagreb: Kršćanska sadašnjost. 2019., 37 – 59.

BARUDŽIJA, Gordana, Formacija vjeroučitelja u poslijekoncilskom razdoblju, u: *Teološki simpozij „50. obljetnica svečanog otvaranja i početka Drugog vatikanskog koncila (1962. – 2012.)“*, T. Matulić, M. Cifrak, R. Razum, M. Malović, A. Filić (ur.), Zagreb, 2015., 473 – 481.

MANDARIĆ, Valentina Blaženka – Ivanka, PETROVIĆ, Identitet nastavnika vjeronauka u hrvatskoj školi, u: *Vjeronauk – izazov Crkvi i školi. Empirijsko istraživanje na području zagrebačke nadbiskupije*, V. B. Mandarić, A. Hobljaj, R. Razum (ur.), Zagreb, 2011., 83 – 131.

ZIEBERTZ, Hans-Georg, Tko inicira religiozne procese učenja? Uloga i osoba vjeroučiteljica i vjeroučitelja, u: *Vjeronaučna didaktika. Priručnik za studij, obrazovanje i posao*, G. Hilger, S. Leimgruber, H. G. Ziebertz (ur.), Zagreb, 2009., 161 – 179.

Članci u časopisima

BALOBAN, Josip, Izobrazba vjeroučitelja na našim učilištima, u: *Kateheza*, 20 (1998.) 3, 183 – 189.

ČIRIĆ, Nedim, Bolonjska deklaracija kao nova paradigma (kvalitetnog) visokoškolskog obrazovanja, u: *Škola i život*, 62 (2016.) 1, 53 – 61.

DOGAN, Nikola, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu. Povijest nastanka jednog fakulteta, u: *Diacovensia*, 14 (2006.) 2, 325 – 354.

ETEROVIĆ, Nikola, Ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske, u: *Crkva u svijetu*, 32 (1997.) 2, 181 – 186.

GARMAZ, Jadranka, NOK i vjeronauk: religiozna kompetencija u školskom vjeronauku, u: *Crkva u svijetu*, 47 (2012.) 4, 427 – 451.

- HEMEL, Ulrich, Ohrabrenje za život i prenošenje ciljeva religiozne kompetencije školskog vjeronauka danas, u: *Kateheza*, 22 (2000.) 2, 134 – 141.
- JERKOVIĆ, Marko, Prikaz religiozno-pedagoških i katehetskih zbivanja (1990. – 1998.), u: *Kateheza*, 30 (1998.) 3, 170 – 182.
- MANDARIĆ, Valentina, Formacija vjeroučitelja u Republici Hrvatskoj, u: *Kateheza*, 34 (2012.) 2, 181 – 186.
- MATELJAN, Ante, Identitet katoličkog vjeroučitelja. Temelj kompetencije i osnova suradnje, u: *Kateheza*, 25 (2003.) 2, 89 – 100.
- PALOŠ, Rudi, Profesionalna osposobljenost vjeroučitelja, u: *Kateheza*, 23 (2001.) 1, 18 – 33.
- PATAFTA, Daniel, Razvoj teoloških i filozofskih studija u Zagrebu od XIII. Stoljeća do osnivanja Sveučilišta u Zagrebu. Povijesni korijeni Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, u: *Bogoslovska smotra*, 90 (2020.) 1, 43 – 66.
- RAZUM, Ružica, Vjeronauk nasuprot nekim suvremenim izazovima, u: *Lađa*, 40 (2016.) 2, 12 – 22.
- TOT, Daria, Učeničke kompetencije i suvremena nastava, u: *Odgojne znanosti*, 12 (2010.) 1, 65 – 78.

ŽIVOTOPIS

Osobni podaci

Ime i prezime: Iva Pavić
Adresa: Velebitska 33, 21 000. Split
Datum rođenja: 26. ožujka 1996.
E-mail: iva26396@gmail.com
Broj mobitela: 091 592 8086

Obrazovanje

2001. – 2009. – Osnovna škola Plokite, Split
2010. – 2014. – Opća gimnazija Marko Marulić, Split
2015. – 2021. – Sveučilište u Zadru

Volontersko iskustvo

2010. – 2021. – Salezijanski oratorij Don Bosco – Kman u Splitu
2015. – 2017. – Salezijanski oratorij Dobri Pastir u Zadru
2020. – 2021. – Studentski katolički centar Split

Radno iskustvo

2016. – privatna sportska klinika
2018. – trgovina odjećom i obućom Zara
2018. – čuvanje djece

Osobne vještine i kompetencije

Materinski jezik: hrvatski

Strani jezici: engleski i njemački

Društvene vještine i kompetencije: komunikativna sam, srdačna, strpljiva, volim timski rad

Organizacijske vještine i kompetencije: znam organizirati vrijeme, odgovorna sam

Digitalne vještine: znam se služiti računalom i drugim pametnim uređajima

POPIS TABLICA

Tablica	Stranica
I. Usporedba broja kolegija i ECTS opterećenosti studija	20